

פתיחת המחבר.

למלאכה * אך אותיות לשון הקדש שנים ועשרים
במספר: עשתי עשרה מהם ליסוד ועשתי עשרה
מהם לשרת * בנויים על עשתי עשר מעלות מבלעדי
תולדותם, ויש פשר וענין לכל מעלה ומעלה *
ער עמוד איש שכל על עמדם ותוכן אמתם:

הנה כה משפש האותיות למחלקות תוצאותם
עשתי עשר מהם מיוסדים ונשרשים ועומדים ואין
להם מלאכה זולתי יסוד * ואלה הם: טח ספר
גזע צדק * ויש חמש מעלות לאותיות מהאותיות
האלה המיוסדים ונשרשים במלים גם המה
ישרו ישרות המלים בפנים אחרים וגורם בתחלת
המלה נשרשים ועומדים בחוקתם, ולעז מקרה
יעלו מן המלים * ודע כי כל המלה דמשלשת
משלש אותיות הנשרשים היא עומדת בנחה
ולא ישרתנה אות מכל האותיות, כי יש רי בנחה
ובמלאכה * אבל המלה השנייה משתי אותיות
והנאחזת מאות אחת היא ראיה לשרת עקב
קוצר גזרתה על כי אשר לא תעמד המלה הקצורה
כי אם במשרתים אשר במראשותיה או באחריתה
אבל יש בלשון הזה מעט מועד מלים קצורי גזרה
אשר לא יעמדו במשרתים * כי יש רי בנחה לפי
קצרתם * גם עשתי עשר הנשארים המועדי לשרת
כה הם מחולקים לשתי מחלקות: משרתים
רעים, ואחר הוצגם לשרת שבים בפנים אחרים
ונאחזים אחיות עיקר: ובעמוד חצים לשרת חצים
יכון הלשון היטב * ואלה הם: שמלאכתו בינה *
זאת פליאת הלשון וכה המבטא * בינו נא
זאת אנשי לבב, ראו גם ראו אך ישרתי עשתי
עשר אותיות מלה אחת באמך: ארדה נא *
ברדת היצר² הורד עדיך³ והורד המשכן⁴ ירד
ירדנו⁵ כרדת משה⁶ לדרת מן ההר⁷ מדרת
שחת⁸ נרדה ונשברד⁹ שיויר על הררי ציון¹⁰
תרד מאר¹¹, וכה יקרה ליתר המלים, הנה

בעזרת בורא ניב ששמים אחל לחקיר לשון
למורים ולהוריות שפה יתר מבחר כל מבטא וראש
כל אמרי שפר * לשון המזוקק במצוקף הנעלה מכל
הלשונו אשר נחלו בני האדם אשר על פני האדמה
מעת נפרדו אי הגנים איש ללשונו *

תחלת מפתח שפה וראשית הגיון תת כבוד
ותהלה לאל הנכבד והנורא * אשר הפאיר את
האדם על כל יצוריו, והנעים צורתו * והפליאו
ברוח חיים באפיו להקל את לשונו במבטא שפתיים
לדעת נכונה לרבר צחות * וכאשר הפליא בין כל
אשר נשמת רוח חיים באפיו ובין האדם ביהרון
שפת יתר * ככה הפליא בין עם סגלתו לגוי הארץ:
וכאשר הפליא האדם בגיב שפתיים * ככה הפליא
את לשון הקדש על לשון כל עם ואומה * רתן
את האדם כמו מבטא לבגבור ספר כח מעשיו
ותעצומות נדלו ורובו פלאיו * ואמנם בו יכנו
מחשבות האדם ובו יביעו אמרי שפר לחור חרה
ולמשול משל * להליץ סודות ולקנות תחבולות *
לחיות רעות ולדלות מועצות * לכל מראה מערכי
לב ומביני דעת *

אז בשרם שום שכל ליושב תבל בלשון הזור
בחר אלהינו * ואותו חקק במכתב חרות * ובו דבר
ביום הראותו בחורב * תרתי בלבי כפי מועד השגת
סרעף לצחצח לשון יהודית על תוכן יסודות ועיקר
שרשיו, להעמיד משקלת שכל וקו למודים לבאר
פתרונם פיניהם כחקת משפש * לפרש תוצאות
ענינם למחלקותיהם * ולהראות פני המלה כפי
מליצתה * להורות האותיות הנשרשים והבאים
לשרת תוך המלה ושתי קצותיה עד כלות לשון
יהודית ומרחבי תבונתו * אבל יש על אנשי לבב
לקתר¹ מוסר * לאחוז בנתיב השכל, ולנשות
אחרי מכון הדעת * לדעת עניני האותיות ודקדוקי
תולדותם * להתבונן מה מהם ליסוד ומה מהם

המבאר

(א) בני על עשתי עשר מעלות: חמש מעלות הן לאותיות
דמל"ח כאשר יבאר המחבר להלן * ושש מעלות הן שלשת
מני האותיות, א יסודיות, ב' סדריות, ג' שמשדרות ויהפכו
גם לסודיות, ושש מעלות האחרונות הן בריני דגש ורפה,
א' אם אותיות בל"ח כפ"ח סבוכות ליתר א ירפין, ב' בהעלותם
סח"א ידגשן, ג' כל האותיות ידגשן לפהרין אשר על פי
דגשונם יקום סדר דבר *
(ב) ויש חמש מעלות לאותיות מהאותיות האלה: כלומר שכל
האותיות א"ב, וכתנו על אותיות תי"ס נה המשמשות:
(ג) דע כי כל המלה וכו': כלומר, הפעלים השלמים אינם

אור תורה

צריכים לאית נוסף כלל בפעל עבר ליחיד, אבל החסרים בני
שתי אותיות או אר אחת צריכים לאית נוספת * כפר נן דע
כאמר ידע: מן רר ידע, אמנם יש מעט מועד מלים אשר לא יקבלו
משרתים אף כי קצרה גזרתם, כפי מלת שב גר ועוד כאלה,

1	בראשי יח כא	5	בראשית סג	9	בראשית כג ד
2	ישעיה לב יב	6	שמות לז כט	10	תהלים קלז ג
3	שמות לג ה	7	שם לב א	11	ש"א ח יט
4	במדבר י ז	8	איוב לב ד		

[2]

תשורה אין להביא ³² אשורנו ולא קרוב ³³ :
תשומת יד ³⁴ שום תשים עליך מלך ³⁵ :
וכאלה הרבה בתורה ומעומם יורה על רובם :

המעלה השנית, אשר תחלת המלה יו"ד
ונראה כמיוסד :

ידע שור קונהו ³⁶ לדעת חכמה ³⁷
יומו לעשות ³⁸ זמתי בל יעבר פי ³⁹
יחלנו לך ⁴⁰ תחלת ממוסכה ⁴¹
יכול תוכל ⁴² ונלאית כלכל ולא אוכל ⁴³
ילדתי בנים ⁴⁴ אם אני המוליד ⁴⁵
יסדה ארץ ⁴⁶ מוסדות תבל ⁴⁷
יספת לבני ⁴⁸ ספות חמא על חמא ⁴⁹
יסרתני ואוסר ⁵⁰ מוסר ה' בני אל חמא ⁵¹
יעץ עליך ארם ⁵² עצת ה' לעולם תעמר ⁵³
יצאת לישע עמך ⁵⁴ צאת הכנבים ⁵⁵
יצר אל ופסל נסך ⁵⁶ וצורם לבלות שאול ⁵⁷
יקשתי לך ⁵⁸ מוקש הוא לך ⁵⁹
יראו אלהים ⁶⁰ ומוראכם וחתכם ⁶¹
ירשה ⁶² ונתתי אחת לכם מורשה ⁶³
ירד ירדנו ⁶⁴ רדה אלי ⁶⁵

ישבתי בסוד משחקים ⁶⁶ שבתי וקומי ⁶⁷
ישנתי או ינוה לי ⁶⁸ מתוקה שנת העובר ⁶⁹
ישר על אנשים ⁷⁰ בשריות לבם ⁷¹ וכהנה
רבו בתורה, וזיוון האלה הסוורי' בראשי גורתם
ומראיהם כמראה נשרים, אבל לעת מקרה
יעלו יבואה יודע נח המלים המשלשים הנכונים
כמשלש אותיות באמך : אמר ברא גמר ורש
הרס ועק חמדי טמן כרת לחץ מ"ך נאק כמר
עמד פקד צוץ קרא ורש שפט רמזה : יש די

נמצא העשתי עשרה האותיות האלה כלם משרתי
ידידה המה : ואחרי מלאכתם ישובו ונהפכו ליסוד
ונשרשים * אך בהעלות מקריהם הם נשרשים
בפנים אחרים, באמך : אמר י"א ברא אלהים ²
היה גביר ³ ווי העמודים ⁴ יפה נוף ⁵ כרת ברית ⁶
למדו היטב ⁷ משח ה' אתי ⁸ נאק נאקרת הלל ⁹
שמע בני ¹⁰ רמנו נכרתו ¹¹ הן הם האותיות
המוכנים לשרת נעשו יסוד : וכאלה הרבה בלשון
הקדש * אבל האותיות הראשונות לא יקרה להם
כן * כי הם מיוסדות ונאחזות ועומדות בכחם,
ולא ההצגה לשני מחלקות, ולא ישחנו משבעם
כי אם בניד שפה ובנענוע לשון כפי נקודת המלה
הראויה לה, לבעבור סבב את פני הפתרון ופשר
כל ענין הן שלש מעלות מהעשתי עשרה :

ואלה הם האותיות החמשה הנראים כנשרשים
ועומדים עמידה מיוסדים, ויעלו לעת מקרה :
אלה הם מבלעדי חוצאותם ומיני תולדותם
תימנ"ה :

המעלה הראשונה אשר תחלת המלה תי"ו,
אלה קצות מליהם :

האנה הוא מבקש ¹² אנה לידו ¹³ מה יתאונן ¹⁴
תבונה ¹⁵ בינה הגניג ¹⁶ בינו נא ¹⁷
תגרת יך ¹⁸ גורו לכם ¹⁹
תהפוכות בלבו ²⁰ הפך לבם ²¹
תורת שלמוי ²² והורדו את חמאתם ²³
תכלית אור ²⁴ ויכל אלהים ²⁵
תלפיות ²⁶ מלפנו מבהמות ארץ ²⁷
תמורתה כלי פו ²⁸ אם המר ימירנו ²⁹
תמית לבם ³⁰ ורמיה תזהיה למס ³¹

אור תורה

1 יהיטע ו י 19 איב יט כט
2 בראשית א 20 משלי ו יד
3 שם כו ט 21 תהלי קח כה
4 שמואל כו י 22 ויקרא ו י
5 תהלים כח ג 23 כדבר הו
6 שמואל לר י 24 איב כו י
8 יעקב א י 25 בראשית ב ב
7 שם סא א 26 שר ד ד
9 דיוקאל ל בר 27 איב לה א
10 משלי א ח 28 שם כח ז
11 יהונתן ב ד 29 ויקרא כו י
12 שופט י ד 30 יר"ב כנ כו י
13 שמואל כח י 31 מלי יב כו י
14 איכה ג לט 32 ש"א ו ו
15 דברים לב כח 33 כדבר בר כו י
16 תהלים ח ב 34 ויקרא א כא
17 שם ג כב 35 דברים ז טו
18 תהלי לט יא 36 שעה א ג

המבאר

55 בחסדי ד טו 61 בראשית ט ב
56 ישעיה סד י 62 בסד"כ דיח
57 תהלי' סט טו 63 שמואל ח
58 ירמיה כ ד 64 בראשית כג י
59 דברים ו טו 65 שם טו ז
60 תהלים נה ד 66 ירמיה טו ז

(ד) הן שלש מעלות מהעשתי עשרה. עין לעיל ס' א בפירושו
(ה) המעלה הראשונה : היא לחירות, שעל פי אות תי"ו הבאה
בראש התיבה הדינית הפסוק לשמות, 'במעלה השנית' חסוב
הכחב כי הו"ך בפעול' נפ"א אינה וכו' כיתב כאשר יחשבו בדרקדק'
האחרונים, רק נראה כיסודית. במעלה השלישית ילכדו על
הכס תבאה בראש התיבה לחירות על השם. במעלה הרביעית
ירכזו על מעלי חפ"ל. כי לרעיון ארץ הן בהם יסודית כאשר
יאמרו האחרונים, רק היא משרות בבלם, ולשיטתו אין נחם
וחסרים כלל. ובמעלה החמשה יכיון על ה"א הפעיל ועל הכו
ס"ה. לאבר כי ששהם משרתים הם ולא יסוד.

1	ישיעה סוד	12	יזמיה ט	23	ש קלב ב
2	איוב ט	13	בסבדרו ג	24	בראש' חך ב
3	ש' כט	14	ש' ח	25	שגלי' ט
4	שמות כח	15	ישיעה טז	26	ההלים טו
5	ישיעה כד	16	הזעה יז	27	ש' לט ו
6	דברים לו	17	ישיעה יח	28	ברא' כח כט
7	זרה ב	18	התלים טז	29	ש' שב' ב
8	איוב א	19	שמות כ	30	שגלי' ד
9	בסבדרו ג	20	יזמיה ט	31	ישיעה ח
10	דברים לד	21	בראש' ט	32	ש' סא ג
11	איוב יז	22	ישיעה כט	33	הש' כח

[4]

מישכו מחוקק כרת או יקרא עש סופר מהיר —
ודמות הלשון הגלעג כדמות כנור אשר רצו
יהירי' טוב לו לאלם מנגן שיריו' אשוב לענין הראשון
לחקור סוד האותיות ושכל המלים להעמיד כל
אות ואות על הקת אמתה וצדק מחכונתה.

דע כי לעשתי עשרה האותיות המשרתים את
רעיהם המחולקים לעשתי עשרה מעלות גם יש
להם מעל' מבלעדי המעל' העליונ' ואלה קצות' .
אלף, תחלת אותיות המשרתים; דע כי רוב
האלפ' ראשוני המלה ותיכונה ואחרונה אין
להם כח ברוב המלים' כי לעת מקרה יסורו
מהמלים ונותרו מבלעדיהם ולא הובאו לא לעקר
ולא לשרת כיתר האותיות' ולא סרו מהמלים כי
אם להלש כחם: ואלה קצותם: דע כי

- והאבנו ¹ מן נבוכים ²
לאגרת כסף ³ מן עשרים גרה ⁴
ולאדיב את נשך ⁵, מן ומדיבת נפש ⁶
ואהל בל יצען ⁷ מן לא יהל שם ערבי ⁸
ומן האויקים ⁹ מן אסור באוקים ¹⁰
והאוני ¹¹ מן שקר מוין ¹²
ואורוע ¹³ מן זורע קשו ¹⁴
ואחר ¹⁵ מן ידבר חר ¹⁶
ואחותי ¹⁷ מן יחזה רעת ¹⁸
אכוב ¹⁹ מן כוב ²⁰
ואכזי ²¹ מן כסף נפשי ²²
וחאלף ²³ מן מלפנו מבהמות ארץ ²⁴
ואנחנו ²⁵ מן נהנו ²⁶
ואנך ²⁷ מן נכים ²⁸
ואסוך ²⁹ מן וסוך לא סכתי ²⁹
ואפיתי ³⁰ מן ותפחו ³¹
ומי אסכים ³² מן פס ירא ³³
וארבע ³⁴ מן רבע ההין ³⁵
וארשרת ³⁶ מן כרשיון כורש ³⁷
ואתא מרבנות קרש ³⁸ מן התיו לאלה ³⁹

המבאר

- 34 בראש' כט מן 36 ההלים כ א 38 דברים לב ב
35 שמות כט מן 37 עזרא ג ו 39 ירמיה יב ט
(ח) אבל יספה אומר ונ': כלומר מלבד הנקודות יש עוד
בושלים אחרים לתירות על פתוריה המלה על פי כללי הדקדוק
והכח כושביה ר"ל בפלים שהמברס מאריך ההברה בלשוננו
כמר באחת וסוף פסוק ונפסיק, כחציה בכלי שהמברס סקצר
ההברה ונחצה איתן כמר בכלים הרבוקות: מניעה, נענועי
אותיות אהח"ע. מיתותיה וקומציה וחוספיה כששופם: מנהגיה
בכ"ל אחרים כתוב נגידה, ושהו הניסחאות צריכין באור ואולי
צ"ל מנהגיה, (ט) וניתירו מבלעדיהם. פ"ל לעצמם נותרין
המלים מבלעדי האלפ'.

דגש ורפה על שלש מחלוקות הם בנויים:
א, בג"ד כפ"ת בהיותם סמוכים יהיו"א ירפיון.
ב, בהעלותם ידגשון, ואך בהיותם תחלת המלים
כמו שאפרש: המחלוקת הג', כל האותיות ידגשון
וירפיון בראשית המלה ובתוכה ואחריתה לפי
פתרונה, לבר חי"ת וע"ן אשר לא ידגשון ולא
ירפיון הישב כי אותיות הגרון המה: אך דגש
ורפה ישנו לצחצוח לשון אשר בהם תכון המלה
בפה ותאישב הישב: וישנו לפתרון אשר בו יקום
פשר דבר ותוכן ענין: אפס המלה היא רבת פנים
סעונה מחלוקת למיני מראות' והוצאות מסבות'
ועניני דקדוקיה ולמען דעת הכרת פניה הוקם לה
נקודות למודים להורות על קצות מעם מדעם
ושלסודם, אבל יספה אומץ ותוכן במנעמי
ננוחה ותשלם באופני תבונה בחת עליהם מושלים
המורים עליה ומלמדים על פתרונה מבלעדי נקודות
למודים' ותכון המלה תחת ממשלתם והמה
מושליה ואוחזיה: מושביה, מחציה, מניעיה,
פיתחיה וקומציה, חוספיה ונגידה ושעמיה,
המה תומכיה ומדריכיה לכלעברי פניה, הם מאוני
המלה ופלי ממשפחה' ומלמד מליציה ומבלעדיה'
לא יקום פתרון' ויולתם לא תכון ננוחה' ובלתם
לא תעמד ננוחה: כלם נכונים למלה במה ירמוזן
להודיע פשר ולבאר פתרון' ועתה אבאר מיני
יינים' ומשפט אודותם' ומלאכת עבודתם.
איש כפי עבודתו ודק משאו.

פעולת קמץ גדול' ומעשה קמץ קטן' ומפעל
קמץ חסף' ומלאכת פתח גדול חסף ופתח קטן
חסף' באלה ישיג המשיכל לדעת שפת יתר' ובהם
יתבונן אמרי שפר לדבר צחות' ויאחז פלס מישרים
ומשקל אמונה ובעשותו ככר ירוץ ולא יכשל.
יצחצח מלוי ולא יתלעג כמו כי אמנם הגלעג לשון
לא יפול עליו שם לשון צחות כי אם לשון בשר.
כאשר העש באפס מכתב לא יקרא עש סופר עד

אור תורה

12 בשלי יו ד	23 בשלי כב ה	1 ישיעה טו ז
13 ירמיה לב כא	24 איוב לה יא	2 שמות יד ג
14 ישיעה נג י	25 בראשית כב יא	3 ש"א ב לו
15 בראשית א ה	26 ערכים יו	4 שמות ל יג
16 תהלים לג לא	27 תהלים לה טו	5 ש"א ב לג
17 איוב יו יו	28 מ"ב ב ב	6 ירמיה לו יו
18 תהלים יט ג	29 דניאל יג	7 ישיעה לו כ
19 ירמיה טו יז	30 ישיעה כד יט	8 שם יג
20 תהלים ד ג	31 ש"א כה כד	9 ירמיה מד ד
21 איוב לג ג	32 יחזקאל מו ג	10 שם שם א
22 תהלים מו	33 דניאל ה ה	11 דברים לב א

[5]

המסלאים⁴⁹ • מן לא חסלה⁵⁰ • וכהנה רבות :
ד , וגם יש לאף מעלה רביעית מבלעדי אלה •
דע כי הוא תחלת כל מבטא • אך בהסבך המלה
אליך נעשה למלאכה כאשר נקדם במעלה הראשונה
כאלה : אדברה • אבכה • אנאל • אהמה • אדרש •
כה יקרה ליתר המלים • עד הנה מעלות האל"ף
מלבר פתיחתו וקפיצתו וקמיתו ויהר דקרוקי
נקודתו :

ואלה מעלות ב"ת.

דע כי יש לב"ת מעלות הרבה מבלעדי המעלה
הראשונה • באמרך בדרת משה⁵¹ בקום למשפט
אלהים⁵² בעשותו למפר חק⁵³ • וכהנה רבות •
וגם בל"ת נוטה לענין אחר • באמרך : בנגד או
בשתי או בערב⁵⁴ • ויושם בארון⁵⁵ • וחלופם ,
ובמלאכיו ישים חהלה⁵⁶ • ויתן אתי במשמר⁵⁷ •
וחלופם , באברחו יסך לך⁵⁸ • בכחו רגע ים⁵⁹ •
בחרבי ובקשתי⁶⁰ • וחלופם , והנשאר בדם⁶¹ •
והנותר בבשר ובלחם⁶² • וחלופם , והביאו • •
מכל הגוים מנחה לה' בסוסים ברכב צבאים
ובפרדים ובנרכות⁶³ • הבהמה אשר אני רוכב
בה⁶⁴ • וחלופם הרבה בתורה • אבל תקנו אנשי
הלשון בגד כפת האותיות האלה בהיותם סמוכים
כרת ליהוא כלם רעים • אך לא תקנו בה ש , נ ,
פחרון כי אם לצחצח הלשון ולתוכן המבטא
וחכמי הסוד הוסיפו עליהם ר"ש ושימו אותם
שבע • ונכפלים לארבע עשר • ואין זה כי אם
עקב דגשונם ורשינום , ואם לא לאלה לבדם יקרה
מקרה זה כי אם לכל האותיות כלם ידגשון וירפין
עקב עניני פתרוניהם • ואלה קצותם :
חוקר ירים רפות⁶⁵ • חוקר עלי בריכם⁶⁶
למרו לשונם⁶⁷ • חוקר עלי הישב⁶⁸

אור תורה

36 יחזקאל בויא
37 ירמיה די ג
38 יחזקאל מ יא
39 ירמיה לח כב
40 בראשית ו
41 ש"א י יג
42 ישעיה לו ט
43 איוב לח כה
44 ירמיה כו כד
45 משלי א ד
46 שם שם כב
47 שר ו ב
48 חושע בטר
49 איזה ד ב
50 איוב כח טו
51 שבת לר כט
52 תהלים ע י

19 חבקוק ג ד
20 דברים לו כב
21 איוב לו כה
22 בראשית ו ח
23 במדבר יא יא
24 שמות יו ג
25 שופטים דלט
26 יחזקאל לח כה
27 ירמיה כה כו
28 איוב לו ח
29 ירמיה לא כא
30 ישעיה לח ב
31 רברים יו ג
32 תהלים פנ ג
33 יחזקאל לו ט
34 ש"א ב ח
35 שמות טו ז

ואתמול¹ מן תמול² • וכאלה הרבה בתורה •
ומעושם יורה על רובם :
ב , וגם אלה האלפין אשר משפטים להכתב בקרב
המלים המה התיכונים • ומבלעדי מקרה יעלו מן
המלים לבלתי אחוז בתוכם • כאלה :
מיט³ מן במשפטא השמד⁴
וצנה⁵ מן צאן⁶
כי שאל נא לרור רישון⁷ • מן ראשון⁸
ושלתך⁹ מן השאלתיו¹⁰
ואם לא שריתך¹¹ מן שארית ישראל¹²
וגם כל שרית ישראל¹³ מן שארית¹⁴
וכאלה הרבה בתורה :

ג , וגם אלה האלפין הנחברים באחרית המלים
אשר בהם יתחמו גם הם יחדו יסורו מהם • כאלה :
עשה פלא¹⁵ מן ונפלינו אני ועמך¹⁶
ויתחבא האדם ואשתו¹⁷ מן חבי כמעט רגע¹⁸
ומן ושם חביון עזה¹⁹
מלא ברכת יי' ²⁰ מן כי מלתי²¹
מצא חן ²² מן לא מצתי חן²³
צמא ²⁴ מן כי צמתי²⁵
וחקאי הארץ ²⁶ מן שחו ושכרו וקיו ²⁷
כעת במרום תמריא ²⁸ מן שימי לך תמרוים²⁹
בואו גהרים ³⁰ מן בונונו לנו³¹
נשאו ראש ³² מן ונשו את כלמחם³³
כסא כבוד ³⁴ מן על כס יי'³⁵
וגנביו ³⁶ מן גבים³⁷
בציאתו ³⁸ מן השביעו בבזץ³⁹
נביא ⁴⁰ מן ויכל מהתנבות ⁴¹ ומן ניב ששתיים⁴²
פרא חששי ⁴³ מן פרה למור מרבר ⁴⁴
פתאם ⁴⁵ מן פתי ⁴⁶
חלאים ⁴⁷ מן וחליחה ⁴⁸

המבאר

(1) ומבלעדי מקרה וגו' . כלומר לפעמים יעלו האלפין מן
המלים בלתי סבה כלל .
(2) פתחתי את האל"ף ינקר בפתח , וקפיצתו אם ינקר
בחרין . וקפיצתו בקפץ •
(3) מבלעדי הפעולה הראשונה : פ' סלבר מעלת הבי"ת
שהוא כאותיות בגד כפת , עור , לו פעלות אחרות כאשר
יבאר , ובי"ת הראשון פשוטו כמו בוסין , השני כמו ברוך .
השלישי כמו בעבור , הרביעי כמו עם ונקוד בשוא , החמישי
כמו פן , ובי"ת הששי הוא כמו הרביעי רק שהוא נקוד בפתח
(4) או בקפץ אם לפני אותיות הנרון כמו מלת ברכב . בת) .
להורות על הדיקט .
1 תהלים צ ד
2 שמות די ח
3 ישעיה מא ח
4 שם די כג
5 תהלים ח ח
6 בראשית ד ב
7 איוב ח ח
8 שמות יב ב
9 ש"א א י
10 שם ט כה
11 ירמיה ח א
12 ירמיה ח ח
13 ירמיה ח ח
14 בראשית ג ח
15 ישעיה כו ג
16 ש"א יב לח
17 ש"א יב ב
18 ש"א יב ב
19 ש"א יב ב
20 ש"א יב ב
21 ש"א יב ב
22 ש"א יב ב
23 ש"א יב ב
24 ש"א יב ב
25 ש"א יב ב
26 ש"א יב ב
27 ש"א יב ב
28 ש"א יב ב
29 ש"א יב ב
30 ש"א יב ב
31 ש"א יב ב
32 ש"א יב ב
33 ש"א יב ב
34 ש"א יב ב
35 ש"א יב ב

הגרן מלוא הלוע קרובים למוצא המלך לבלתי רוח הלוע. לא ידגשון ולא ירפון היטב כי לא יסבו בצאתם. כי נכחם יצאו ושתיחן האותיות אותיות הגרן המה. אבל האחרת עזה מרעוזה כי היא פנימה ממנה והוא עי"ן. על כן פעולתה חזקה מפעולת ח"ת אע"פ שמוצא אחת לשניהם. וכל המלה הראויה להדגש או לרפור ויש בתוכה עי"ן או ח"ת אם פתרון המלה תלוי באחת מהנה ובדגשות' וברפיותה יכון פתרונה וענינה לא הדגש ולא תרפה אור המלה ההיא. והקורא אור מהאותיות האלה בכל מלה אין לו טעם בפה להשמיע החזק או הרפה. על כי בצאתה ממלואת לוע הגרן. ואם בוא יבוא הקורא להרגישה או לרפותה אין לו במה, כי שבעם טבעת בינונית כי אלו יצאה רווחה היה מדגישה. ואלו יצאה דגושה היה מרפה. אבל בכח מלאותה יצאת. לא טעונה רפון ולא טעונה דגשות. אך אחרי דגשות נוסה רובה אע"פ שיכולת הגרן משגרת כמעט חזקהם ורפיונם. פתרוני המלך אשר המה בתוכם יורו וילמדו על הדגשות לבדה. ורחום וחנן יוכיח. וגם ה"א נלוותה עמם לענינם, וגם אל"ף נוסה עמהם אך לא כמשפט רעותיה על כי אשר לא ישתוה מוצא ארבעה.

מם מתחלק לכמה ענינים.

ממלך ארם חנן¹⁸ מחות רעי¹⁹ מענות את איוב²⁰ מדבר עם יעקב²¹ וחלופם, מאבני המקום²² מאפסי ארץ²³ מעפר שרפת החמאת²⁴ וחלופם בנקודה גפן חין²⁵ ומדלת הארץ²⁶ מזרע הארץ²⁷ מפרי העץ²⁸ וחלופם, מוליך לימין משה²⁸ מוריש ומעשיר²⁹ מוציא אפיריים³⁰.

המבאר

(ד) והיה מאבתח משקל המלך ללוח כמשפט' רחום ושחרט פ' לפי משקל חנן ושכל אשר חנן והקפ בהם דגש. היה כן הראוי להיות הח"ת בכולן רחום ושחרט ז"ל דגשה, וכן היה ראוי להדגש את העי"ן במלת מעשית ואת לסכת מ"ם סן, כאשר ישנו בין משלוח יור שחרט בה דגשה לסכת מ"ם סן, ובין משלוח מנת שחרט בה רפיה להיות חס"ם בה להיות על השם כמר כומר, מקדש, רק מטעם אשר אמר שאותיות ח"ע לא ידגשון, נשארו רפיונים חס"ם. (נו) אם פתרון המלה תלוי באחת מהנה. פ' אע"פ שפתרון המלה תלוי בדגש או ברפון ח"ת' והח"ת, בכל זאת לא ידגשון, מטעם שאין בכח המרכיב להשמיט הברל סח. (טו) וגם ח"ת נלוותה עמם וכו': פ' כן את הח"ת והאל"ף אע"פ שהמדבר יוכל להפריש בין דגש ורפה לא יקבלו דגש כמיהם. (י) מ"ם מתחלק וגו', יש שלשה ביני כפ"ן המשמשים בראש התיבה, א, בראש הפעל מקור, ב, בראש השם ובסתימה יבוא כחזקת אם האות שאחריה אינו מאות' אחת' ע שאני יקבל בצרי.

ובזוי יקלו¹ על כן יקלו ורפיהם² בשלחי אתם³ בשלחי את חצי הרעב⁴ ימים על ימי מלך חוסף⁵ על ימים יסדה⁶ רחום והנן⁷ חנן בן נחש⁸

כל האותיות טעונות דגש ורפה לצחצה הלשון כפי הנעתם בפה ומושבן בלשון וכפי חוק המלה וקרבן המלים הקרובים אליהם. וכפי האותיות הסמוכות [נ"א הדגוקות] לה. וגם ככה הם נכונים לדגש ורפה לא לצחצה כי אם לעניני פתרונות ופעימי פירושם. כלם ידגשון וירפון בראש וסוף ותוך כפי שאת המלה וכפי הפתרון. אבל ח"ת ועי"ן לא יקרה להם כד'. כי לא עליהם ממשלת דגש ורפה. וזו דוקת משפטים וסדר ענינם המורה עליהם. כתוב בתורה: חנן ורחום ה'⁹. משפט חנן כמו שכול. דגשונם ורפיונם יבדילו ענינם. והיה מאמתת משקל הלשון להיות כמשפטם רחום ושחרט. וגם היה מדרך נכונה להיות מובדל בין מעשיות זאת¹⁰ ובין מעשדה הצולה¹¹, כאשר ישנו בין משלוח ידו¹² ובין משלוח מנות¹³, והוא הרין למחור¹⁴ ומחור¹⁵ ומענות¹⁶ ומעווב¹⁷, ויש בתור' כהנה וכנהה רבות. אבל אותיות לשון הקדש הן מדולק' למחלוקות. מדין אותיות הלשון, ומדין אותיות החיך. ומדין אותיות השפה. כלם במרחבי הפה ינועון איש איש כפי הנעתו וחנייתו כלם הנעתם בפה. והמה רוחים במכון מקראם המגיע להם. על כן ידגשון וירפון יחזקו ויקלו כרצון הלשון וכצביון החיך ומאוי השפה וחזקת הפה. כי האותיות תחת ממשלתם והשמעוהם כרצונם. אבל ח"ת ועי"ן אותיות הגרן המה ולא יקרה להם כה על כי תוצאותם מפנימיות

אור תורה

1 ש"א ב ל	11 ח"ב ר ו	21 ברא' לא כט
2 ישעיה ל טו	12 ש"א כו יא	22 ש"כ כה יא
3 בסדבר לב ח	13 אסתר ט כב	23 ירמיה עו יט
4 חזקאל ח טו	14 איוב לב ו	24 בסדב' יט טו
5 תהלים סא ו	15 ש"א יב כג	25 שרפטים יג יד
6 שם כד ב	16 איוב לב א	26 מ"ב כה יב
7 שם קח.	17 יחזקע כד יו	27 ויקרא כו ב
8 ש"ב יב	18 איוב לר ל	28 ישעיה כג יב
9 תהלים קיא ד	19 שם לב ו	29 ש"א ב לו
10 בראשית כד יז	20 שם סא	30 תהלים כה

(יג) כלם ידגשון וירפון עקב ענין פתרונם: כלומר אותיות בנ"ד כפ"ת ידגשון וירפון לפעמים רק לצחצה הלשון והברת הכבטא, אולם שאר האותיות אם ידגשון וירפון ישנו את כוונת הענין, כמו חזקו עלי דביתכם בנ"ף רפה, הוא פעל עזר, וחזקו ידים רפוח שהיו בו דגש פירשו חזקו אחריהם והוא פעל יוצא, וכן חשאר, עין ביאורו סימן ל'.

[7]

היה לי לבן חיל⁴¹ סימן: לאדם לאדם לאחוזי
לשום לקרא למים לי לבני:

אלה האותיות המשרתים את רעים יש שומרים
עליהם ומשלים אותם ונצתרים לחונן אמתן
ומאזני שקלתן כפי מקרה האותיות זה לעומת
זה ואלה משליהם נקודה ופתחיה קבוצה
פשוטה ושנא על פיהם יהיה כל קושש וכל ננוחיה
אבל על המשכיל לדעת איכנה תקרינה האותיות
במחברת. כמה יתשנו על השלשון הישג וינחו
בשה אשר בסור אות מהמלה ושום אות אחת
תהיה אשר לא רעוה ימוש המושל מעל כנו
ויעמד את תחתיו כפי המלה והמלאכה והאותיות
וכפי קצרה ורחבה: והאותיות הראויות צמיות
חבורות מקבילות ומשקיות אלה לקראת אלה: והמלין
העליונים האלה יורו על קצות הדרך וילמדו הנתב
ויאזו המשכיל אורחותם ויתבונן מסלולם.

הא מתחלק לענינים.

האף שונא משפס יחושב⁴² הנהגים הרה' ⁴³
הגם להם יוכל תת ⁴⁴ הדרכי לא יתכנו ⁴⁵ החישוב
תרה לך ⁴⁶ האותה זה ארני ⁴⁷ הוה האיש ⁴⁸ :
החפץ לשדי ⁴⁹ הפרס הרע ⁵⁰ הירוע ברזל בברזל ⁵¹
הכימי אנוש ימך ⁵² וחלופם לראות הקלו המים ⁵³
לראות היעמדו דברי מדרכי ⁵⁴ לראות היש משכיל ⁵⁵
לראות הפחדה הגמן ⁵⁶ התעף עינך בו ואינו ⁵⁷
הזוק הוא הרפה ⁵⁸ השמרים הם את רך ⁵⁹ ה'
היך בתורתי ⁶⁰ ההכנס ידוע או סכל ⁶¹ וכאלה
הרבה וחלופם, והידעתם את לבן בן נחור ⁶²

אור תורה

1 ישעיה כד כה	22 ברא' לה כה	43 חבקים ב
2 ש"א ב	23 איוב כח כה	44 חתלים ע
3 איוב יב כד	24 במדבר ח	45 חזקא יח כה
4 שם יח כא	25 איוב לה י	46 יונה ד
5 שם יד יד	26 ישעיה סט י	47 מ"א יח
6 ישעיה מ"י	27 איוב ד יא	48 ישעיה ד יד
7 תהלים יד יד	28 ישעיה ד יד	49 איוב כב ג
8 איוב יב כב	29 שם כא א	50 שם יח יב
9 יורקא ד טו	30 תהלים קכ א	51 ירמיה טו יב
10 ישעיה כד כב	31 שם שם כב	52 איוב יא
11 בראשית יב י	32 שם שם כב	53 בראשית ח ח
12 מ"א א כא	33 חזקא ב כב	54 אסתר ג ד
13 בראשית כ לר	34 בראשית כב כב	55 תהלים יד ב
14 הושע יא א	35 שם שם כב	56 שיר יא
15 מ"א ד ט	36 ירמיה ט	57 משלי כ כח
16 ישעיה סד סד	37 איוב מא ט	58 במדבר יג יח
17 תהלים לו ב	38 שופטים ט ט	59 שופטים כ כב
18 ישעיה כד כב	39 בראשית ג י	60 שביט טו ב
19 ש"א יד י	40 שם יד י	61 קהלה ב ט
20 בשלי כ ח	41 ש"א יח י	62 ברא' כט א
21 ט"ס כ א	42 איוב לו יד	

וחלופם, מפר אותות בדים¹ ממית ומחיה² מסיר
לב ראשי עם הארץ³ וחלופם, מגדיל ישועות
מלכו⁴ מצמיה חציר⁵ מגיד מראשית⁶ וחלופם,
מסורה רגלי כאלות⁷ מגלה צמוקות⁸.

סימן: ממליך מאבני טגפן מולך מפר
מגדיל משה.

כף מתחלק לכמה ענינים.

כנר כאורה⁹ כעבר כארניו¹⁰ וחלופם, כנן
י' בארץ מצרים¹¹ וחלופם, כשכב ארני המלך¹²
כשמע עשו¹³ וחלופם, כדבר אפרים רתת¹⁴ ככלו'
שלימה¹⁵ וחלופם, ונבל כעלה כלנו¹⁶ כי כחציר
מחרה ימלו¹⁷ וכענן המצאחך¹⁸ וחלופם,
כמנור אורגים¹⁹ כצור אבן במרגמה²⁰.
סימן: כנר כנן כשכב כדבר כעלה כמנור.

למד מתחלק לכמה ענינים.

לאדם מצרכי לב²¹ לאיש אשר אלה לו²² וחלופם
ויאמר לאדם²³ ואם אין לאיש²⁴ וחלופם, לאחוז
בכנפות הארץ²⁵ לאמר לאסורים צאו²⁶ וחלופם,
לשום ששלים למרום²⁷ לעות את יעף²⁸ וחלופם,
לקרא לשבירים דחר²⁹ לשמע אנקת אסיר³⁰.
וחלופם, לספר בציון³¹ להגיד כי ישר ה'³²
לאסף ולכנוס³³ לדעת שוב³⁴ לשמר את דרך
עץ החיים³⁵ וחלופם, וימס לבב העם ויהי
למים³⁶ יחשוב לתבן ברזל לעץ רקבון נחושה³⁷
וחלופם, סן יאמרו לי אשה הרגתהו³⁸ אמרי
לי אחי הוא³⁹ וחלופם, ואמר פרעה לבני ישראל⁴⁰

המבאר

א בראש הביטוי בבנין הפעיל, ובבנין פעל הכבד. וינמד בחולום
ובבנין יבפחת ובשוא.
ה' כף מתחלק וכו': יש שלשה מיני כפ"ף המשמשים בראש
התובה, האחד הוא כף העד והשואה כמו כנר כאורה,
פירושו הנר כאורה והאחד כנר, כנן ה' בארץ מצרים, פירושו
לפי המחבר כי ארץ מצרים נמשלה לנ"ה, ויהא לפעמים
בפחת חזיונה, ולפעמים בשוא, והכף השני יורה על זמן
השלמת הפעולה, טעם בחורק ופעם בשוא, והשלישי הוא כף
הדביון, טעם בהגזל ופעם בחורק.
ו' הא מתחלק לענינים: ענין הראשון הוא ה"א התמימה על
דבר הנכבד ולא יתכן להאמין. כמו הגם להם יוכל תת. החפץ
לשדי, וכל השאר, ענין השני הוא ה"א השאלה על דבר הכרחי
שעודנו עומד בספק וסופו שיהיה כן כמו הקלו המים, כי בסוף
קלו המים. וכן העיפרו דברי מרדכי, כי אחרי זמן התקיימו
דבריו. והרחה הגשמן, ואלה, ולפי זה יהיה פרוש התעף
ענין בו ואינו. השמט עינך בעיני העושה הלא כאן הוא. כי
ענת ויעשה לו כנפים ויען השמים. ענין הא השלישי הוא
כ"ף ה"א השאלה אולם על דבר האפשרי, כמו הידעתם את
לבן בן נחור, השלום לו, היש את לבבך ישר, וכדומה. ה' א'
הרביעי הוא הא הידיעה כשפירושו, החשש היא בתוכחה את
כאותיות ה"א' לפני ה"א. הששי ה"א הפעיל כשהיחבר אל
הציון, השביעי כשהיחבר אל הכבד, והשמיני אל המקור,

[8]

ושלום לו ¹ היש לדבר לך אל המלך ² דהקין
זה בני דוד ³ האהה זה בני עשו ⁴ היש את לבבך
ישראל ⁵ ואלה הרבה • וחלופם, היא העולה ⁶
והאש על המזבח תוקד בו ⁷ ובער עליה הכהן ⁷
הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני ⁸ • וחלופם,
בהשמים חסוך ⁹ והנהחם בהרך ¹⁰ ויבילים
אמציה להגדור אשר בא אליו ¹¹ להעלות העולה
להמזבח ¹² וכל ההקדים שמואל הראה ¹³ על
ההנין אלהים לעם ¹⁴ ואלה הרבה • וחלופם, העל
את העם הזה ¹⁵ הבא נא ירך בחיך ¹⁶ השלך
על ה' יהבך ¹⁷ הקהל לי את העם ¹⁸ • וחלופם •
כי הפליא חסדו לי ¹⁹ השירו ולא ירעתי ²⁰ הקימו
בחוני ²¹ אשר לא הסיר תפלתו ותסדו מאתי ²² •
וחלופם, הביא מנחת שוא ²³ הסר חטאתו ²⁴
לא ידעו הבין ²⁵ הסר משוכותי ²⁶ הרחק חכמתי
קשת ²⁷ ואלה הרבה •

אני אהבי אהב ⁴⁷ אני שיש ⁴⁸ אני חירם ⁴⁹
ברא אלהים ⁵⁰ לא ברא • אתם לחם ⁵¹
נור בארץ הזאת ⁵² גור אריה יהודה ⁵³
דברות בים ⁵⁴ בנות צלפחד דברות ⁵⁵ •
הנה אדני ירשנה ⁵⁶ וורעי ירישנה ⁵⁷
ויגו את ראשו ⁵⁸ ויגו שלים ⁵⁹
ורעו דליתיו ⁶⁰ ורעו אתכם רעה ⁶¹
זרו רשעים מידם ⁶² לא זרו ולא חבשו ⁶³
זכר חסדו ואמינותו ⁶⁴ כל זכר בכהנים ⁶⁵
חלה את פני ה' ⁶⁶ אשר חלה ה' בה ⁶⁷
חול גבול לים ⁶⁸ והוא דרך חול ⁶⁹
כסיל וכימה ⁷⁰ בן כסיל תוגת אמו ⁷¹
להיות לחם משחתם ⁷² כי משחתם בהם ⁷³
מגורי אל חרב ⁷⁴ מגורי אביו ⁷⁵
מעדנית כימה ⁷⁶ אגג מעדנות ⁷⁷
נחנו נעבור חלוצים ⁷⁸ ונחנו עליו כאשר יפל ⁷⁹
שער הגרלים ⁸⁰ וקדמנים אחוזו שער ⁸¹
כנגד אכלו עש ⁸² עושה עש כסיל וכימה ⁸³
עצבי עשם ⁸⁴ לבלתי עצבי ⁸⁵
פחים שמנו להגלי ⁸⁶ רקיעי פחים ⁸⁷
צור יצוק עמדי ⁸⁸ צור ילך השי ⁸⁹
קרב אחא ושומע ⁹⁰ כיום הלחמו ביום קרב ⁹¹
רש ואיש תככים ⁹² החל רש והתגר בו ⁹³

המבאר

55 במדבר בו 1
56 זכריה ט ד
57 בכדבר יד כד
58 איוב א כ
59 במדבר יא לא
60 ירמיה יט טו
61 שם ט כז
62 תהלים נח ד
63 ישעיה א 1
64 תהלים צח 1
65 ירמיה יב כב
66 דה"ב לב 1
67 שם טו כד
68 דה"ב לב 1
69 דה"ב לב 1
70 דה"ב לב 1
71 דה"ב לב 1
72 דה"ב לב 1
73 דה"ב לב 1
74 דה"ב לב 1
75 דה"ב לב 1
76 דה"ב לב 1
77 דה"ב לב 1
78 דה"ב לב 1
79 דה"ב לב 1
80 דה"ב לב 1
81 דה"ב לב 1
82 דה"ב לב 1
83 דה"ב לב 1
84 דה"ב לב 1
85 דה"ב לב 1
86 דה"ב לב 1
87 דה"ב לב 1
88 דה"ב לב 1
89 דה"ב לב 1
90 דה"ב לב 1
91 דה"ב לב 1
92 דה"ב לב 1
93 דה"ב לב 1

(ך) ויש להא תוצאות הרבה וכו', ה' מלבד אשר ישמש ההא
בשני קצות הכלל בראש וסוף התיבה עוד ישמש באופני אחרים,
(כא) ויש במלים מלים שיש בכרחה וטעמים בפתרון; מלומדי
על שמית הכשרות.

אור תורה

1 בראשית כטו
2 מ"ב יג
3 ש"א כד יג
4 בראשית כטו
5 מ"ב יט
6 ויקרא ו
7 שם טו
8 בראשית לאמ
9 תהלים לו
10 תהלים לו
11 דה"ב כה
12 שם כז
13 דה"ב כה
14 דה"ב כה
15 שם לו
16 שם לו
17 תהלים כה
18 דה"ב כה
19 תהלים לא
20 תהלים לא
21 ישעיה כג
22 תהלים כג
23 ישעיה א
24 שם כז
25 שם כז
26 שם כז
27 בראשית כג
28 שם כז
29 שם כז
30 שם כז
31 דה"ב כה
32 ישעיה לא
33 שם כז
34 שם כז
35 תהלים כה
36 דה"ב כה
37 איוב ג נט
38 דה"ב כה
39 איוב א
40 איוב ל כה
41 שם כז
42 בראשית כג
43 שם כז
44 שם כז
45 שם כז
46 שם כז
47 שם כז
48 ישעיה לג כה
49 מ"ב יב
50 בראשית א
51 ש"ב יג
52 בראשית כג
53 שם כז
54 מ"ב יב

[9]

בינה הגני' 53 רוח חכמה ובינה 54
האסף את אפר 55 אסף החסיל 56
חבל עשו דמיהם במ 57 מנין חבל בחכמתו 58
חרש לאמר 59 לא תקלל חרש 60
גלה סורה 61 סורה ארני 62
אומר אני מעשי למלך 63 אין אמר 64
בא אלי העבר 65 ואני אנה אני בא 66
מבני נהרות חבש 67 מבני יעור 68
חבר אני לכל אשר יראוך 69 חובר חבר 70
וגם אלה המלים השוים במראיהם ושנויים
בפירוניהם ובנקודתם יש עור על הפתרון :
אל אלהים ה' 71 ואל משה אמר 72 אל נולדו
לדורא בגת 73
בר ולחם ומזון 74 בר לבב 75 בר בשני 76
מוסר ה' 77 מוסר מלים 78 מוסר מעור 79
נחש שרף 80 נחש העמנוני 81 כי לא נחש ביעקב 82
וגם ערב רב 83 ערב ובקר 84 או בשתי או בערב 85
וקראתם דרוו 86 מר דרוו 87 ודרור קן לה 88 .
וכאלה הרבה בתורה :
אח הייתי לתנים 89 זאת האח לפניו מבערת 90
אח עשויה לברק 91 ובין אחים יפריא 92
אי לואת 93 אי לך ארץ 94 יושבי אי 95 אי כבוד 96
ובת שות 97 בת כהן 98 האשה והבת 99 בת
בבל 100 בת עיך 101
גל נעול 102 גל אבנים 103 גל עיני ואבישה 104
גל מעלי חרשה ובזו 105
אשר אנכי מורה 106 מורה מאד 107 ונביא מורה
שקר 108 את המורה לצדקה 109 :

אור תורה

50 במדבר כג ח 51 איוב ד יו
52 ישעיה ס ה 53 תהלים ה ב
54 ישעיה יא ב 55 במדבר יא י
56 ישעיה לג ד 57 יקרא יב י
58 ירמיה יב י 59 יהושע ב א
60 יקרא יט א 61 ישעיה טט כא
62 שמואל ב יח 63 תהלים סד ב
64 שם יט ד 65 בראשי לט ז
66 שם לו ל 67 איוב כה יא
68 ירמיה מח לב 69 תה' קט ט
70 דברים יח א 71 יהושע כב כב
72 שמואל ב יד 73 דה"א כ ח
74 ברא' מח כג 75 תהלים כד ד
76 משלי לא ב 77 שם ב יא
78 איוב יח יח 79 ישעיה יז א
80 דברים יח טו 81 תהלים כג כג
82 ש"א יא א 83 שמואל ב יח
84 תהלים נח יח 85 יקרא יג טח
86 שם כה י 87 שמואל ב כג
88 תהלים סד ד 89 איוב ל כט
90 ירמיה לו כב 91 יחזקאל כא כ
92 יהושע יג טו 93 ירמיה ה ו
94 קהלת י טו 95 ישעיה כג ב
96 ש"א ד כא 97 דניאל ו יט
98 יקרא כב יב 99 יחזקאל מה יח
100 תה' קלו ח 101 איוב ב ח
102 שיר ד יב 103 ש"ב יח יח
104 תה' קט ח 105 שם כב
106 ש"א ד לו 107 מ"ב י כו
108 ישעיה ט ד 109 יואל ב כג

שוד מלים חינוק 1 שר ושבר 2
שנת גאולי באה 3 מתוקה שנת העובר 4
תקעו עליה אהלים 5 תקעו בחקוע 6
מנה אחת אפים 7 מי מנה עפר יעקב 8
נבל עשור 9 כל נבל ימלא יין 10
לעני מעוג 11 אם יש לי מעוג 12
חלקת השדה 13 חלקת צואריו 14
ואלה המלים שוים במראיהם ושנויים בנקודתם
ופתורניהם :
חמץ יין וחמץ שבר 15 מץ מעול וחמץ 16
ורע ורע 17 והיה אם ורע ישראל 18
כל יוצאי שער 19 שער בנפשו 20
שתי לבך למסלה 21 למען שתי אחתי 22
אשר לא מותחני מן 23 מרחם בן בשנה 24
בקר אעך לך ואצפה 25 כי בוקר אני 26
רחב לא מוצק חתיה 27 רחב פי על אויבי 28
צרה החוקתה 29 והמסכה צרה 30
רוחי וזה לאשתי 31 בהקריבם אש וזה 32
קורץ עין יתן עצבת 33 קורץ בעיניו 34
תחת גערה במבין 35 אל תירא ואל תחת 36
הללוהו בצלצלי שמע 37 ויעקב שמע 38
חיל אחז יושבי פלש 39 שמאל בעשתו ולא אדח 40
מקום הצדק שמה הרשע 41 והרשיעו את הרשע 42
אף ערשנו רעננה 43 וכפתו לא רעננה 44
דלותי ולי יהושע 45 כי דלותי מאד 46
וברך ולא אשיבנה 47 ובוצע בך נאף ה' 48
כי ועם מלאנתי 49 לא ועם ה' 50
פחד קראני ורעדתי 51 פחד ורחב לבבך 52

המבאר

(כ) ואלה המלים שוים במראיהם : מכל המסוקים הבאים ראה
מי בוסן ומקום המבאר לא הבדילו בין הברת הפתח והקפץ, אי
בין המבול והצרת :

1 ישעיה ט טז 17 בראש' א כט
2 שם טו ז 18 שמואל ב נ
3 שם כד ד 19 ברא' לד כד
4 קהלת ה א 20 משלי כג ו
5 ירמיה ו ג 21 ירמיה לא כא
6 יחזקאל ו ד 22 שמואל ב א
7 ש"א א ה 23 ירמיה ז י
8 במדבר כג י 24 ישעיה טט טו
9 תהלים לג ב 25 תהלים יח ד
10 ירמיה יב יב 26 עמוס י ד
11 תהלים לח טו 27 איוב לו טו
12 מ"א י יב 28 ש"א ב א
13 ברא' לו טו 29 ירמיה ו כד
14 שם לו טו 30 ישעיה כח כ
15 במדבר כג ו 31 איוב טו ז
16 תהלים עא א 32 במדבר כג ד

אלה הם יסודות המלים אשר ללשון הקדש.

אב אבד אבחת אבל אבן אבנש אבס אבעבעות אבן
אבר אברך. אבד אגל אגס אגמון אגן אגף אגר
אגרשל אגרוף. אד אדב אדס אדין אדן אדר
אדרגורא אדרגדא אדרכין אדרע. אה אהב אהי
אהיה אהל. או און אובל אולי.

אז אוא אזוב אזל און אודא אוקים אור אורח.
אח אחד אדו אדו אדיון אחלי אחמחא אחר
אחדרפנים אחשתרנים.

אט אטר אטס אטון אטר.

אי איבה איך איל אימה אין איש אישון איתי איתן.
אך אכזב אכזר אכל אכן אכף אכר.

אל אליה אלה אלס אלמג אלף אלץ אלגביש.

אם אמל אמן אמץ אמר אמש אמת אמתחת.
אן אנח אנך אנס אנף אנק אנש אסוך אסס
אסון אסף אסופות אסר. אע.

אף אפר אפן אפס אפוא אפע אפק אפר אפרח
אפריון. אץ אצב אצל אצעה אצר. אקדח
אקר. אר אוראל ארב ארבע ארג ארו ארח ארך
ארמן ארן ארק ארש ארשת. אש אשר אשך
אשכר אשתוללו אשתונן אשם אשמן אשכר אישון
אשנב אשף אשפר אשר אשתדור.

את אחון אחיק אתמל אתנן אתר. וחשלה מחברת
אל"ף היסודות מבלעדי תוצאות ומיני הולדות.
דע כי כל האותיות מל"ק' קבצון ונקבצין יחד ונחבר'
בהם לכל עובר פני האותיות נסדרין ונהפכין
ונחלפין והיו למלה עד כלות לשון יהודית ומפתח
כל מנשא וזלתי אלה אשר לא יאספון ולא יקבצון
בלשון עברית ואם נדבקין ונחברין לא תקום מהם
מלה. ויש מהם אשר נקבצין בשמות ולא בלשון.
במשרתים ולא ביסודות בלשון משנה ולא בלשון
עברית. ויש מספרם שמונה וחששים מהם ארבעים

אשר לא נחברים ולא נקבצים ולא נאספים
ולא יקומו למלה. ושמונה וחמשים הנשארים
נקבצים ע"ז מקרה ולא על היסוד. וגם מהם
מעט מועד אשר נדבקין בלשון ארמית אשר בספר
דניאל ועורא. ומהן אשר נקבצין בקרב המלה
עם יתר האותיות. ומהם אשר נכפלים בתחלתה
וגם באחריה ומהם אשר נכפלים באחריתה
ולא בתחלתה, אלה הן האותיות אשר לא נקבצים
ולא נחברים יחד ולא יתקבצון במלה.

גט גך גס גץ גק' דז דש דס. זט
זס זץ זש זת. חא חה חע. טג טד
טז טך טץ טק טת. לר. סז סט
סץ סש. עא עה עח. פב. צז צט
צך צס צש. קג קז קך. תס.

ואלה הם הנשארים אשר אינם נאחדים ולא
נחברים במלה כי אם במקרה, ובסוד המקרה
ישתנו יחדו, אלה המה.

אע אק. בפי הא הו הח הף הך דע דפ דז דק
הש התי. וא וג וד וז וח וט וי וכ וס ופ וצ
וע ופ וצ וק ור ושי זפ זתי. חא חב חג חד חה
יכ יע יק. כג כז כץ כק. לר. לב לו לפ. סי.
צת. קת. קי. קי. קי. קי. קי. קי. קי. קי. קי. קי.

אלה הנחברים מהם בלשון ארמית: אע. ואע
מהם בכתבא: 1. ש. 2. ש. 3. ש. 4. ש. 5. ש. 6. ש. 7. ש. 8. ש. 9. ש. 10. ש. 11. ש. 12. ש. 13. ש. 14. ש. 15. ש. 16. ש. 17. ש. 18. ש. 19. ש. 20. ש. 21. ש. 22. ש. 23. ש. 24. ש. 25. ש. 26. ש. 27. ש. 28. ש. 29. ש. 30. ש. 31. ש. 32. ש. 33. ש. 34. ש. 35. ש. 36. ש. 37. ש. 38. ש. 39. ש. 40. ש. 41. ש. 42. ש. 43. ש. 44. ש. 45. ש. 46. ש. 47. ש. 48. ש. 49. ש. 50. ש. 51. ש. 52. ש. 53. ש. 54. ש. 55. ש. 56. ש. 57. ש. 58. ש. 59. ש. 60. ש. 61. ש. 62. ש. 63. ש. 64. ש. 65. ש. 66. ש. 67. ש. 68. ש. 69. ש. 70. ש. 71. ש. 72. ש. 73. ש. 74. ש. 75. ש. 76. ש. 77. ש. 78. ש. 79. ש. 80. ש. 81. ש. 82. ש. 83. ש. 84. ש. 85. ש. 86. ש. 87. ש. 88. ש. 89. ש. 90. ש. 91. ש. 92. ש. 93. ש. 94. ש. 95. ש. 96. ש. 97. ש. 98. ש. 99. ש. 100. ש. 101. ש. 102. ש. 103. ש. 104. ש. 105. ש. 106. ש. 107. ש. 108. ש. 109. ש. 110. ש. 111. ש. 112. ש. 113. ש. 114. ש. 115. ש. 116. ש. 117. ש. 118. ש. 119. ש. 120. ש. 121. ש. 122. ש. 123. ש. 124. ש. 125. ש. 126. ש. 127. ש. 128. ש. 129. ש. 130. ש. 131. ש. 132. ש. 133. ש. 134. ש. 135. ש. 136. ש. 137. ש. 138. ש. 139. ש. 140. ש. 141. ש. 142. ש. 143. ש. 144. ש. 145. ש. 146. ש. 147. ש. 148. ש. 149. ש. 150. ש. 151. ש. 152. ש. 153. ש. 154. ש. 155. ש. 156. ש. 157. ש. 158. ש. 159. ש. 160. ש. 161. ש. 162. ש. 163. ש. 164. ש. 165. ש. 166. ש. 167. ש. 168. ש. 169. ש. 170. ש. 171. ש. 172. ש. 173. ש. 174. ש. 175. ש. 176. ש. 177. ש. 178. ש. 179. ש. 180. ש. 181. ש. 182. ש. 183. ש. 184. ש. 185. ש. 186. ש. 187. ש. 188. ש. 189. ש. 190. ש. 191. ש. 192. ש. 193. ש. 194. ש. 195. ש. 196. ש. 197. ש. 198. ש. 199. ש. 200. ש. 201. ש. 202. ש. 203. ש. 204. ש. 205. ש. 206. ש. 207. ש. 208. ש. 209. ש. 210. ש. 211. ש. 212. ש. 213. ש. 214. ש. 215. ש. 216. ש. 217. ש. 218. ש. 219. ש. 220. ש. 221. ש. 222. ש. 223. ש. 224. ש. 225. ש. 226. ש. 227. ש. 228. ש. 229. ש. 230. ש. 231. ש. 232. ש. 233. ש. 234. ש. 235. ש. 236. ש. 237. ש. 238. ש. 239. ש. 240. ש. 241. ש. 242. ש. 243. ש. 244. ש. 245. ש. 246. ש. 247. ש. 248. ש. 249. ש. 250. ש. 251. ש. 252. ש. 253. ש. 254. ש. 255. ש. 256. ש. 257. ש. 258. ש. 259. ש. 260. ש. 261. ש. 262. ש. 263. ש. 264. ש. 265. ש. 266. ש. 267. ש. 268. ש. 269. ש. 270. ש. 271. ש. 272. ש. 273. ש. 274. ש. 275. ש. 276. ש. 277. ש. 278. ש. 279. ש. 280. ש. 281. ש. 282. ש. 283. ש. 284. ש. 285. ש. 286. ש. 287. ש. 288. ש. 289. ש. 290. ש. 291. ש. 292. ש. 293. ש. 294. ש. 295. ש. 296. ש. 297. ש. 298. ש. 299. ש. 300. ש. 301. ש. 302. ש. 303. ש. 304. ש. 305. ש. 306. ש. 307. ש. 308. ש. 309. ש. 310. ש. 311. ש. 312. ש. 313. ש. 314. ש. 315. ש. 316. ש. 317. ש. 318. ש. 319. ש. 320. ש. 321. ש. 322. ש. 323. ש. 324. ש. 325. ש. 326. ש. 327. ש. 328. ש. 329. ש. 330. ש. 331. ש. 332. ש. 333. ש. 334. ש. 335. ש. 336. ש. 337. ש. 338. ש. 339. ש. 340. ש. 341. ש. 342. ש. 343. ש. 344. ש. 345. ש. 346. ש. 347. ש. 348. ש. 349. ש. 350. ש. 351. ש. 352. ש. 353. ש. 354. ש. 355. ש. 356. ש. 357. ש. 358. ש. 359. ש. 360. ש. 361. ש. 362. ש. 363. ש. 364. ש. 365. ש. 366. ש. 367. ש. 368. ש. 369. ש. 370. ש. 371. ש. 372. ש. 373. ש. 374. ש. 375. ש. 376. ש. 377. ש. 378. ש. 379. ש. 380. ש. 381. ש. 382. ש. 383. ש. 384. ש. 385. ש. 386. ש. 387. ש. 388. ש. 389. ש. 390. ש. 391. ש. 392. ש. 393. ש. 394. ש. 395. ש. 396. ש. 397. ש. 398. ש. 399. ש. 400. ש. 401. ש. 402. ש. 403. ש. 404. ש. 405. ש. 406. ש. 407. ש. 408. ש. 409. ש. 410. ש. 411. ש. 412. ש. 413. ש. 414. ש. 415. ש. 416. ש. 417. ש. 418. ש. 419. ש. 420. ש. 421. ש. 422. ש. 423. ש. 424. ש. 425. ש. 426. ש. 427. ש. 428. ש. 429. ש. 430. ש. 431. ש. 432. ש. 433. ש. 434. ש. 435. ש. 436. ש. 437. ש. 438. ש. 439. ש. 440. ש. 441. ש. 442. ש. 443. ש. 444. ש. 445. ש. 446. ש. 447. ש. 448. ש. 449. ש. 450. ש. 451. ש. 452. ש. 453. ש. 454. ש. 455. ש. 456. ש. 457. ש. 458. ש. 459. ש. 460. ש. 461. ש. 462. ש. 463. ש. 464. ש. 465. ש. 466. ש. 467. ש. 468. ש. 469. ש. 470. ש. 471. ש. 472. ש. 473. ש. 474. ש. 475. ש. 476. ש. 477. ש. 478. ש. 479. ש. 480. ש. 481. ש. 482. ש. 483. ש. 484. ש. 485. ש. 486. ש. 487. ש. 488. ש. 489. ש. 490. ש. 491. ש. 492. ש. 493. ש. 494. ש. 495. ש. 496. ש. 497. ש. 498. ש. 499. ש. 500. ש. 501. ש. 502. ש. 503. ש. 504. ש. 505. ש. 506. ש. 507. ש. 508. ש. 509. ש. 510. ש. 511. ש. 512. ש. 513. ש. 514. ש. 515. ש. 516. ש. 517. ש. 518. ש. 519. ש. 520. ש. 521. ש. 522. ש. 523. ש. 524. ש. 525. ש. 526. ש. 527. ש. 528. ש. 529. ש. 530. ש. 531. ש. 532. ש. 533. ש. 534. ש. 535. ש. 536. ש. 537. ש. 538. ש. 539. ש. 540. ש. 541. ש. 542. ש. 543. ש. 544. ש. 545. ש. 546. ש. 547. ש. 548. ש. 549. ש. 550. ש. 551. ש. 552. ש. 553. ש. 554. ש. 555. ש. 556. ש. 557. ש. 558. ש. 559. ש. 560. ש. 561. ש. 562. ש. 563. ש. 564. ש. 565. ש. 566. ש. 567. ש. 568. ש. 569. ש. 570. ש. 571. ש. 572. ש. 573. ש. 574. ש. 575. ש. 576. ש. 577. ש. 578. ש. 579. ש. 580. ש. 581. ש. 582. ש. 583. ש. 584. ש. 585. ש. 586. ש. 587. ש. 588. ש. 589. ש. 590. ש. 591. ש. 592. ש. 593. ש. 594. ש. 595. ש. 596. ש. 597. ש. 598. ש. 599. ש. 600. ש. 601. ש. 602. ש. 603. ש. 604. ש. 605. ש. 606. ש. 607. ש. 608. ש. 609. ש. 610. ש. 611. ש. 612. ש. 613. ש. 614. ש. 615. ש. 616. ש. 617. ש. 618. ש. 619. ש. 620. ש. 621. ש. 622. ש. 623. ש. 624. ש. 625. ש. 626. ש. 627. ש. 628. ש. 629. ש. 630. ש. 631. ש. 632. ש. 633. ש. 634. ש. 635. ש. 636. ש. 637. ש. 638. ש. 639. ש. 640. ש. 641. ש. 642. ש. 643. ש. 644. ש. 645. ש. 646. ש. 647. ש. 648. ש. 649. ש. 650. ש. 651. ש. 652. ש. 653. ש. 654. ש. 655. ש. 656. ש. 657. ש. 658. ש. 659. ש. 660. ש. 661. ש. 662. ש. 663. ש. 664. ש. 665. ש. 666. ש. 667. ש. 668. ש. 669. ש. 670. ש. 671. ש. 672. ש. 673. ש. 674. ש. 675. ש. 676. ש. 677. ש. 678. ש. 679. ש. 680. ש. 681. ש. 682. ש. 683. ש. 684. ש. 685. ש. 686. ש. 687. ש. 688. ש. 689. ש. 690. ש. 691. ש. 692. ש. 693. ש. 694. ש. 695. ש. 696. ש. 697. ש. 698. ש. 699. ש. 700. ש. 701. ש. 702. ש. 703. ש. 704. ש. 705. ש. 706. ש. 707. ש. 708. ש. 709. ש. 710. ש. 711. ש. 712. ש. 713. ש. 714. ש. 715. ש. 716. ש. 717. ש. 718. ש. 719. ש. 720. ש. 721. ש. 722. ש. 723. ש. 724. ש. 725. ש. 726. ש. 727. ש. 728. ש. 729. ש. 730. ש. 731. ש. 732. ש. 733. ש. 734. ש. 735. ש. 736. ש. 737. ש. 738. ש. 739. ש. 740. ש. 741. ש. 742. ש. 743. ש. 744. ש. 745. ש. 746. ש. 747. ש. 748. ש. 749. ש. 750. ש. 751. ש. 752. ש. 753. ש. 754. ש. 755. ש. 756. ש. 757. ש. 758. ש. 759. ש. 760. ש. 761. ש. 762. ש. 763. ש. 764. ש. 765. ש. 766. ש. 767. ש. 768. ש. 769. ש. 770. ש. 771. ש. 772. ש. 773. ש. 774. ש. 775. ש. 776. ש. 777. ש. 778. ש. 779. ש. 780. ש. 781. ש. 782. ש. 783. ש. 784. ש. 785. ש. 786. ש. 787. ש. 788. ש. 789. ש. 790. ש. 791. ש. 792. ש. 793. ש. 794. ש. 795. ש. 796. ש. 797. ש. 798. ש. 799. ש. 800. ש. 801. ש. 802. ש. 803. ש. 804. ש. 805. ש. 806. ש. 807. ש. 808. ש. 809. ש. 810. ש. 811. ש. 812. ש. 813. ש. 814. ש. 815. ש. 816. ש. 817. ש. 818. ש. 819. ש. 820. ש. 821. ש. 822. ש. 823. ש. 824. ש. 825. ש. 826. ש. 827. ש. 828. ש. 829. ש. 830. ש. 831. ש. 832. ש. 833. ש. 834. ש. 835. ש. 836. ש. 837. ש. 838. ש. 839. ש. 840. ש. 841. ש. 842. ש. 843. ש. 844. ש. 845. ש. 846. ש. 847. ש. 848. ש. 849. ש. 850. ש. 851. ש. 852. ש. 853. ש. 854. ש. 855. ש. 856. ש. 857. ש. 858. ש. 859. ש. 860. ש. 861. ש. 862. ש. 863. ש. 864. ש. 865. ש. 866. ש. 867. ש. 868. ש. 869. ש. 870. ש. 871. ש. 872. ש. 873. ש. 874. ש. 875. ש. 876. ש. 877. ש. 878. ש. 879. ש. 880. ש. 881. ש. 882. ש. 883. ש. 884. ש. 885. ש. 886. ש. 887. ש. 888. ש. 889. ש. 890. ש. 891. ש. 892. ש. 893. ש. 894. ש. 895. ש. 896. ש. 897. ש. 898. ש. 899. ש. 900. ש. 901. ש. 902. ש. 903. ש. 904. ש. 905. ש. 906. ש. 907. ש. 908. ש. 909. ש. 910. ש. 911. ש. 912. ש. 913. ש. 914. ש. 915. ש. 916. ש. 917. ש. 918. ש. 919. ש. 920. ש. 921. ש. 922. ש. 923. ש. 924. ש. 925. ש. 926. ש. 927. ש. 928. ש. 929. ש. 930. ש. 931. ש. 932. ש. 933. ש. 934. ש. 935. ש. 936. ש. 937. ש. 938. ש. 939. ש. 940. ש. 941. ש. 942. ש. 943. ש. 944. ש. 945. ש. 946. ש. 947. ש. 948. ש. 949. ש. 950. ש. 951. ש. 952. ש. 953. ש. 954. ש. 955. ש. 956. ש. 957. ש. 958. ש. 959. ש. 960. ש. 961. ש. 962. ש. 963. ש. 964. ש. 965. ש. 966. ש. 967. ש. 968. ש. 969. ש. 970. ש. 971. ש. 972. ש. 973. ש. 974. ש. 975. ש. 976. ש. 977. ש. 978. ש. 979. ש. 980. ש. 981. ש. 982. ש. 983. ש. 984. ש. 985. ש. 986. ש. 987. ש. 988. ש. 989. ש. 990. ש. 991. ש. 992. ש. 993. ש. 994. ש. 995. ש. 996. ש. 997. ש. 998. ש. 999. ש. 1000. ש. 1001. ש. 1002. ש. 1003. ש. 1004. ש. 1005. ש. 1006. ש. 1007. ש. 1008. ש. 1009. ש. 1010. ש. 1011. ש. 1012. ש. 1013. ש. 1014. ש. 1015. ש. 1016. ש. 1017. ש. 1018. ש. 1019. ש. 1020. ש. 1021. ש. 1022. ש. 1023. ש. 1024. ש. 1025. ש. 1026. ש. 1027. ש. 1028. ש. 1029. ש. 1030. ש. 1031. ש. 1032. ש. 1033. ש. 1034. ש. 1035. ש. 1036. ש. 1037. ש. 1038. ש. 1039. ש. 1040. ש. 1041. ש. 1042. ש. 1043. ש. 1044. ש. 1045. ש. 1046. ש. 1047. ש. 1048. ש. 1049. ש. 1050. ש. 1051. ש. 1052. ש. 1053. ש. 1054. ש. 1055. ש. 1056. ש. 1057. ש. 1058. ש. 1059. ש. 1060. ש. 1061. ש. 1062. ש. 1063. ש. 1064. ש. 1065. ש. 1066. ש. 1067. ש. 1068. ש. 1069. ש. 1070. ש. 1071. ש. 1072. ש. 1073. ש. 1074. ש. 1075. ש. 1076. ש. 1077. ש. 1078. ש. 1079. ש. 1080. ש. 1081. ש. 1082. ש. 1083. ש. 1084. ש. 1085. ש. 1086. ש. 1087. ש. 1088. ש. 1089. ש. 1090. ש. 1091. ש. 1092. ש. 1093. ש. 1094. ש. 1095. ש. 1096. ש. 1097. ש. 1098. ש. 1099. ש. 1100. ש. 1101. ש. 1102. ש. 1103. ש. 1104. ש. 1105. ש. 1106. ש. 1107. ש. 1108. ש. 1109. ש. 1110. ש. 1111. ש. 1112. ש. 1113. ש. 1114. ש. 1115. ש. 1116. ש. 1117. ש. 1118. ש. 1119. ש. 1120. ש. 1121. ש. 1122. ש. 1123. ש. 1124. ש. 1125. ש. 1126. ש. 1127. ש. 1128. ש. 1129. ש. 1130. ש. 1131. ש. 1132. ש. 1133. ש. 1134. ש. 1135. ש. 1136. ש. 1137. ש. 1138. ש. 1139. ש. 1140. ש. 1141. ש. 1142. ש. 1143. ש. 1144. ש. 1145. ש. 1146. ש. 1147. ש. 1148. ש. 1149. ש. 1150. ש. 1151. ש. 1152. ש. 1153. ש. 1154. ש. 1155. ש. 1156. ש. 1157. ש. 1158. ש. 1159. ש. 1160. ש. 1161. ש. 1162. ש. 1163. ש. 1164. ש. 1165. ש. 1166. ש. 1167. ש. 1168. ש. 1169. ש. 1170. ש. 1171. ש. 1172. ש. 1173. ש. 1174. ש. 1175. ש. 1176. ש. 1177. ש. 1178. ש. 1179. ש. 1180. ש. 1181. ש. 1182. ש. 1183. ש. 1184. ש. 1185. ש. 1186. ש. 1187. ש. 1188. ש. 1189. ש. 1190. ש. 1191. ש. 1192. ש. 1193. ש. 1194. ש. 1195. ש. 1196. ש. 1197. ש. 1198. ש. 1199. ש. 1200. ש. 1201. ש. 1202. ש. 1203. ש. 1204. ש. 1205. ש. 1206. ש. 1207. ש. 1208. ש. 1209. ש. 1210. ש. 1211. ש. 1212. ש. 1213. ש. 1214. ש. 1215. ש. 1216. ש. 1217. ש. 1218. ש. 1219. ש. 1220. ש. 1221. ש. 1222. ש. 1223. ש. 1224. ש. 1225. ש. 1226. ש. 1227. ש. 1228. ש. 1229. ש. 1230. ש. 1231. ש. 1232. ש. 1233. ש. 1234. ש. 1235. ש. 1236. ש. 1237. ש. 1238. ש. 1239. ש. 1240. ש. 1241. ש. 1242. ש. 1243. ש. 1244. ש. 1245. ש. 1246. ש. 1247. ש. 1248. ש. 1249. ש. 1250. ש. 1251. ש. 1252. ש. 1253. ש. 1254. ש. 1255. ש. 1256. ש. 1257. ש. 1258. ש. 1259. ש. 1260. ש. 1261. ש. 1262. ש. 1263. ש. 1264. ש. 1265. ש. 1266. ש. 1267. ש. 1268. ש. 1269. ש. 1270. ש. 1271. ש. 1272. ש. 1273. ש. 1274. ש. 1275. ש. 1276. ש. 1277. ש. 1278. ש. 1279. ש. 1280. ש. 1281. ש. 1282. ש. 1283. ש. 1284. ש. 1285. ש. 1286. ש. 1287. ש. 1288. ש. 1289. ש. 1290. ש. 1291. ש. 1292. ש. 1293. ש. 1294. ש. 1295. ש. 1296. ש. 1297. ש. 1298. ש. 1299. ש. 1300. ש. 1301. ש. 1302. ש. 1303. ש. 1304. ש. 1305. ש. 1306. ש. 1307. ש. 1308. ש. 1309. ש. 1310. ש. 1311. ש. 1312. ש. 1313. ש. 1314. ש. 1315. ש. 1316. ש. 1317. ש. 1318. ש. 1319. ש. 1320. ש. 1321. ש. 1322. ש. 1323. ש. 1324. ש. 1325. ש. 1326. ש. 1327. ש. 1328. ש. 1329. ש. 1330. ש. 1331. ש. 1332. ש. 1333. ש. 1334. ש. 1335. ש. 1336. ש. 1337. ש. 1338. ש. 1339. ש. 1340. ש. 1341. ש. 1342. ש. 1343. ש. 1344. ש. 1345. ש. 1346. ש. 1347. ש. 1348. ש. 1349. ש. 1350. ש. 1351. ש. 1352. ש. 1353. ש. 1354. ש. 1355. ש. 1356. ש. 1357. ש. 1358. ש. 1359. ש. 1360. ש. 1361. ש. 1362. ש. 1363. ש. 1364. ש. 1365. ש. 1366. ש. 1367. ש. 1368. ש. 1369. ש. 1370. ש. 1371. ש. 1372. ש. 1373. ש. 1374. ש. 1375. ש. 1376. ש. 1377. ש. 1378. ש. 1379. ש. 1380. ש. 1381. ש. 1382. ש. 1383. ש. 1384. ש. 1385. ש. 1386. ש. 1387. ש. 1388. ש. 1389. ש. 1390. ש. 1391. ש. 1392. ש. 1393. ש. 1394. ש. 1395. ש. 1396. ש. 1397. ש. 1398. ש. 1399. ש. 1400. ש. 1401. ש. 1402. ש. 1403. ש. 1404. ש. 1405. ש. 1406. ש. 1407. ש. 1408. ש. 1409. ש. 1410. ש. 1411. ש. 1412. ש. 1413. ש. 1414. ש. 1415. ש. 1416. ש. 1417. ש. 1418. ש. 1419. ש. 1420. ש. 1421. ש. 1422. ש. 1423. ש. 1424. ש. 1425. ש. 1426. ש. 1427. ש. 1428. ש. 1429. ש. 1430. ש. 1431. ש. 1432. ש. 1433. ש. 1434. ש. 1435. ש. 1436. ש. 1437. ש. 1438. ש. 1439. ש. 1440. ש. 1441. ש. 1442. ש. 1443. ש. 1444. ש. 1445. ש. 1446. ש. 1447. ש. 1448. ש. 1449. ש. 1450. ש. 1451. ש. 1452. ש. 1453. ש. 1454. ש. 1455. ש. 1456. ש. 1457. ש. 1458. ש. 1459. ש. 1460. ש. 1461. ש. 1462. ש.

[11]

חופשי כנור . אביז הוא ראשון לכל בכורים תחלת כל כרמל על כן קראו אביז . וגם יתכן להיות מגזרת אבי הנחל (שיר ו יא) . בעבור רשיבתו ולחוחו וקלייתו באש וזה האחרון קרוב מן הראשון לחוכן ענינו . השני . ולא אבה י' (דברים כג ו) ולא אביזם לעלות (שם א כו) אבי יבזן איוב עד נצח ב) (איוב לד לו) ותפר האביזנה (קהלת יב ה) כלם גזרה אחת הם . וכלם לשון רצון . ופתרון אני יבזן איוב רצוני ומאויי שיבזן איוב עד נצח . ופתרון ותפר האביזנה י חשבית תאות האדם ככלות כחו .

השלישי . אבי הנחל (שיר ו יא) עודנו באבול לא יקמף (איוב יז יב) ופתרוננו לשון לחות פרי . ובעלי ארמית בלשון זה ספרו עשיה שפיר ואנכיה שניא (דנ ד ט) לא יתן פרוי(ויקרא כ ד) לא יתן אביז .

הרביעי . כאבות חרשים יבקע (איוב לב יט) אין למלה זאת דמיון בתורה אבל הענין יורה עליה , וחצי השסוק יורה על חציו . והיה די בחציו והשנה ענינו שנית . ונמצא ענין אחד בדור פעמים בפסוק אחד וכהנה רבות . והלא קצות הפסוקים שחצים יורה על חצים והיה די בחצים האוינו ושמעו קולי הקשיבו ושמעו אמרתי (ישע' כח כג) . יערף כמאר לקחי , תול כמל אמרתי (דברים לב ב) ותשכח כי רגל תוורה , וזית השדה תדושה (איוב לש טו) . גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום (שיר דיב) . נגון והציל , פתוח והמליש (ישעיה לא ה) . רגלי עני , שצמי דלים (שם כו) . יגורוהו בחרמו , ויאספחו במכמרתו (חבקוק א טו) . בל תלך בו אני שיש , וצי אדיר בל יעברנהו (ישעיה לג כא) . הנותן בים דרך ובמים עוים נתיבה (שם מג טו) . וירא אפרים את הליו , ויהודה את מזורו (הושע יג) . מהר שלל , חש בו (ישעיה ח יג) וכאלה רבות בדברי הנביאים ועתה אכתבם בענין הראוי להם . נשוב לענין אובותי הנה בפני כיון לא יפתח כאבות חרשים יבקע הם נבלי יין הנבקעים מפני (ל"א מרחב) מליאתם ונפחתם

ובאחריתם משתי קצותיהם . וזולתי אל"ף לבד אשר לא ינפל בסוף דמלה וכה נפילתם אאונך 1 אאלפך 2 בבא אליו 3 בברית אשלחך 4 דהיתיה וזר 5 דעיר ההללה 6 בכסף ובזהב ייפהו 7 לא ייחל 8 ככלוב מלא 9 ככלותו לדבר 10 עת ללדת 11 גם מקום ללון 12 ממשלת 13 ממלכות 14 ששם עלו 15 ששופרני 16 רתח לי ערף 17 , תתקפדו 18 , כלם נכפלים וזולתי וו לא ינפל כי אם בווי העמורים 19 ;

וגם כה ינפלו באחרית המלים : סובב 20 דובב 21 ינובב 22 חוגג 23 נורד 24 לנבהה 25 לגו 26 אשווחה 27 לשומש 28 הסך 29 מחולל 30 ארומם 31 חזקן 32 נסם 33 להחרוע 34 ינוסף 35 קצץ 36 מחקק 37 תשתרר 38 בשש 39 ממותת 40 ורוב המלים ינפלו כמו אלה . נמצאו האותיות המשרתים נכפלים מפרה ומפרה ויותר האותיות נשתוו עמהם באחרית ולא בתחלה וזולתי יוד לבדו אשר לא נכפל באחרית :

תפה הפתיחה .

אחל לבאר לשון יהודית . להצמיד כל מלה כפי שאת . יש מלה רבת פנים ולא יתבונן המשכיל יסודותיה כי אם במחות ענינה אשר סביבותיה למרבית פניה . כי המלה מושכת והולכת עד אשר מתחלקת ממראה אחד עד חמשה עשר פנים א), על כן יש מלה אשר הענין ימשכנה ויורה עליה וילמד על גורתה . ויש מלה אשר היא מושכת הענין ומבארת הפתרון ושכל סודו , וכה הוא פתרון הלשון ופשר המלים לפי מחלקותיהם ותוצאותיהם .

אב . מתחלק לששה פנים . המראה הראשון אב ואם (אסתר ב ז) אבי כל חופש כנור (ברא' ד כא) אביז קלי באש (ויקרא ב יד) . והם אחורי דמיון שינויי פתרון ויסודתם אחת . אב ואם הוא אב לבנים , אבי כל חופש כנור הוא ראשון לכל

המבאר

א) לפי שיטת מנחם הוא שרש חל לבדו אשר יש לו מ' ו' הוראת .
ב) ח'ל' רש"י שם ד"א אבי כמו ותפר האביזנה לשון רצון כך חברו מנחם וכן פתרונו אבי יבזן איוב עד נצח רצוני ומאויי שיבזן איוב עד נצח

1	ישעיה מכה ה	5	יחל א ב	9	יחמיה ה כו
2	איוב לג לב	6	יחזקאל כו יז	10	שמות לא יח
3	תהלים נא ב	7	יחמיה יד	11	קהלת ג ב
4	מ"א קד' לך	8	מיכה ה ו	12	בראש' כד כה

אור תורה

13	יחמיה לא	23	תהלים מב ה	33	ישעיה יח
14	יהושע יב יב	24	משלי כו ח	34	משלי יח כב
15	תהלים קכב ד	25	צפניה ג יא	35	ישעיה י לב
16	שיר א ו	26	ברא' לא יט	36	שמות לג ג
17	ש"ב כב מא	27	תהלים קסג ה	37	בראש' מט ו
18	איוב יד ד	28	יהושע כג י	38	במדבר טו י
19	שמות לח י	29	חזק' כו ב	39	שמות לב א
20	קהלת א א	30	משלי כו י	40	ש"א יד י
21	שיר ו ו	31	ישעיה לג י		
22	זכריה ט ז	32	תהלים לו כא		

פתרון אבחת ישחית מלה אחרת להוסיף עליה ולגרוע ממנה; כי מה יתרון בפתרון בהיות לו תוספת ומגרעת תמורות וחדשוכי' והפותר', ההמה יודעים כי אין קבוצת הלשון מצויה בספר תעודתנו. ואלו היחה הלשון שלמה אצלנו כל אלה המלים אשר ירפאו היינו מוצאים אותם והשגנו במרחבי ועתה לא נמצאו כן נחקר, העל כן בודאים על לשון הקדש. מרחיבים את הקוצר ומרבים את המזער; וכן לא יתכן עד ישרה עלינו רוח ממרום. תאבתי לישועתך יי' [תהלים קיש קעד] פתרו השור בו כמו תאותי מן תאוה. החליף ב"ת בוי"ו. וגם יספ תי"ו על יסודות המלה. וכן הקים פתרונה. והיה עליו מאמתת המוסר משרם שומו פתרון להקור איך יבנה בנין הלשון. אספ כל המלים האמורים בסדרי הנבואות אשר החלחם תי"ו אשר איננה משובש המלה ולא אחוז בה אחיות עיקר לא יוכלון אנשי הלשון לספר בו מאומה ולא יסנו המלה כי אם במראה אחד כאלה המלין. באמרך. תשורה. תנומה. תאנה. תבונה. תעודה. תרומה. תחנה. תקוה. תנופה. תשובה. תשומה. תאוה. וכאלה רבות. היכל יוכלון אנשי הלשון להסב מן תרומה תרמתי. ומן תחנה תחנתי. ומן תקוה תקותי. ומן תנופה תנפתי. ומן תאוה תאותי. הלא כה יאמר מן תרומה תרומתי. ומן תחנה תחנתי. ומן תקוה קיתי. ומן תשובה שבותי. ומן תקומה קמתי. ומן תנופה תנפתי. ומן תאוה תאותי. וכן בכל אלו המלין אשר משפסם להכתב בתיו בתחלתם אשר איננו אחוז בהם אחיות יסוד בצרף המלין לעת מקריהם יעלו תהי"ן, אבל תהי"ו אשר לתאבתי הוא אחוז במלה אחיות עיקר על כן יעלה עמהם. ופתרוננו כמו כלתה לישועתך נפשי. וכמוהו מתאב אני את גאון יעקב (עמוס ו) פתרונו מכלה אני את גאון יעקב. וכמוהו גרסה נפשי לתאבה (תהי קיש ד) ויש כמוהו בלשון ארמית. ועתה נפשנו יבשה אין כל (במ"א ו) נפשנא תאיבה. וגם זה מהמלים החלופי איותיות, חוברי שמים (ישעיה מז) פתר בו חוברי שמים, מן חובר חבר (דברים יח) וחובר חברים

ההמישי. אבירעוני (דברים יח) והיה כאוב מארץ קולך (ישעיה כס ד) אשת בעלת אוב (ש"א כח ו) ורשו אל האובות (ישעיה ח"ט) כלם מעשה כשמים העשויים לשכני קברים.

הששי. למי אוי למי אבוי (משלי כג כש) ענין עגם ואינה הוא לפי ענינו ויתכן להיות מגורח אביון.

אבר. או מצא אברה (ויקרא ה כב) שאל ואבדון (משלי פו יא) אין לו כי אם מראה אחר. והוא הרבר האבוד והנעל. עלכן אמר המשכיל שאל ואבדון נגר יי'. פתרונו שאל אשר מתחת לארץ ואבדון הנעלם מכל עין השופים וגלויים מבלי כסות נגר יי' אף כי לבות בני האדם ואבר מנוס מניהם.)

אבה. פתרוננו כפי ענינו. כי אין לו ערך בתורה אבל ענין הנבואה יורה עליו. אבחת חרב (יהו' כא ד) כמו אימת חרב. ויש בתורה מלין אשר אין להם דמיון לעמוד על גורחם ודעת בנינם. אבל עניני המחזה וסדרי הדת יורו עליהם וימשכנס. ויהי כאשר ראו אנשי סבא ונלאו מצוא יסודות הלשון ולא מצאו כח להשיג שרש המבטא ולעמד על עיקרם שינו המלים והחליפו האותיות והפכו הלשון אשר לא כדת.

תקן יהודה בן קריש בספר פתרוניו ובאר אבחת חרב כמו אבעת חרב החליף ח"ת בעי"ן. וגם יספ אל"ף על יסוד המלה. הנה נשאר מכל המלה בית לברו, ונמצאת המלה מבלי תחלה וסוף. ואין כה משפט הלשון להיות מלה מלשון הקדש פרוצה מפה ומפה קלושה משתי קצותיה כמו אבחת חרב. וגם לדברי הפותר. ההוא לא יקום פתרונו להיות אבעת חרב. אם מגורח בעתה (ירמיה ה פו) יריגנה אל"ף אשר בתחלת המלה מדוע [נ"א למד] נטה אליה ומה בא ללמד. ועוד יש להשיב תהי"ו אשר באבחת איננו יסוד ותהי"ו אשר בבעתה הוא אחוז במלה אחיות עיקר. הן נמצא הפותר משריש אל"ף באבחת אשר אין לו, ומשביט מבעתה תי"ו אשר לו באמרו כי אבחת כמו אבעת. ולא ד) כאשר החליף את התי"ו והשריש את התיו יחליף את האל"ף אשר לאבחת. ולא ידמנו למלה אשר אין בה אל"ף. כי איכנה יוכל לשום אל"ף בבעתה; הלא מען העלמת

המבאר

(ד) כן כתוב בהעתקת וויזא וברלין אבל בהעתקת לונדון והמבאר כתוב ולו ביוז והיה פירושו כמו ואלו והראשון עיקר.

(ו) מלות ואבר מנוס מניהם לא נמצאו כי אם בכ"י המבוגר, דבראן ידוות.

[13]

חבוי. וכן רבו המלים אשר החליפו והחסירו אנשי פתרון, וימירו סדרם אשר לא כדת. אבל הניע חור המלה אשר היא חלופת אותיות יחבירה במחברת הראוי לה, לפרש ולהעמיד המלים על יסודתם, ועתה נשוב לענין הראשון.

אבל • מתחלק לג' פנים: האחד. אבלה יהודה (ירמיה יד ב) ואנו ואבלו פתחיה (ישעיה ג כו) כי אבל עליו עמו וכמרו עליו ינילו על כבודו כי גלה ממנו (הושע י ה). אך יתכן להתאבל העם על שבות הפסילים והכמרים ינילו. אין זה כי אם כה פתרונו לפי הענין. העם יתאבלו על אליהם. וגם הכמרים שהיו ששים עליהם כלם יתאבלו יחדו. ופתרון לעגלות בית און עקב עגלות בית און. יש בלשון עברית למדיין בתחלת המלים מחולקים למרבית פנים. וכבר קדמו בתחלת הספר הוה במעלות למ"ד. וזה מראה אחד מהמראות אשר נמצא למ"ד במקום למען. כאלה: ואמר פרעה לבני ישראל (שמות יד ג) לך אמר לבי בקשו פני (תהלים נו ח) חתן דמים למולת (שמות ד כו) אם לאל תריבון (איוב ג ח) אמרי לי אחי הוא (ברא' כ"ג) סן יאמרו לי אשה הרגתהו (שופ' ט נד) המנדים ליום רע (עמוס ג ו) לעגלות בית און (הושע'ה) וכאלה הרבה. השני, אבל אשמים אנחנו (ברא' מב כא), אבל כמו אמנם ענינו יורה עליו. השלישי, אבל הששים (במדבר לג מט) אבל מחולה (שופטים כב) שם מקום הוא.

אבן • מתחלק לג' פנים מבדלי תוצאותיו. האחר וראיתן על האבנים (שמות א טו) ענינו יורה עליו ומענינו יקום פתרונו הוא הפחת העשוי ליולדת בעת לדתה. וכמוהו והנהו עושה מלאכה על האבנים (ירמיה יח ג) גם זה הפחת אשר גלגל היוצר יסוב בעוברי פיהו. השני באבן או באגרוף (שמות כא יח) כי אבן מקור תועק (הבקוק ב יא) אבן מאבני הארץ. ויש אבן אשר ישתוה עמו במראה ולא בענין כאלה: אבני צדק (ויקרא יח לו) באבן המלך (ש"ב יד כו) • וענין שני (ה אבני שוהם (שמות כה ז) שור אבן (שם לט י)

מחכם (תהלים נח ו), החליף ה"א בחי"ת וכן העמיד פתרון המלה, והמלה עומדת על עמדה מבלי חליפות, ופתרון חוברי שמים כמו בוררי שמים, יען כי לא יוכלו הקוסמים לעמוד על דעת רגעי היום והלילה עד ברור להם השמים לטוהר. ולעת הברותם יחוו מחזה הנוכבים ומודיעים לחדשים. על כן אמרה תורה החוים בנכבים מבלי מחזה הנוכבים לא יחוו ולא יקסמו; וגם כה אמר מיכה בדברי חזיוניו: לכן לילה לכם מחזון וחשכה לכם מקסום ובאה השמש על הנביאים וקדר עליהם היום (מיכה ג ו) זה הפסוק יורה כי ביום חשכה כהבה שחקים ויחתמו נוכביהם אין הקוסמין יכולין לדקדק ולקסום. על כן לא יתכן להיות חוברי שמים כי אם חוברי שמים. הנה קמה המלה כמשפט ענינה מבלי המיר אותיותיה. ויש מלים לשוען לשעון: אם אמר יאמר כל ההאין הסדורים [נ"א הקדומים] בתחלת המלין המדוגרים כמו חוברי שמים כלם מייסדים במלים בדבריו כן הוא. אבל יש מלים מעט מועד בלשון עברית אשר משפט' כחוברי שמים, כאלה: הולכי נתיבות (שופ' ה ו) הולכי רכיל (ירמיה ו כח) היום שוכבים (ישעיה נו י) חתוהו על איש (תהלים סב ד) רתהכו לי (איוב יט ג) • ועתה אבאר המלים האלה במקום מחברתם.

ועוד מהלופי אותיות: מה נחנת בבא לך חבלים (ירמיה כב כג) • פתר בו מה נחנת מלשון הנאה החליף דית בה"א ויוציא המלה מיסודתה מהעמידה על שרשה. אפס כי המלה עומדת על עמדה ויסודתה מאין תמונות וסבלי חליפות. וכה מראה פתרונה: יושבת בלבנון מקוננת בארזים מה נחנת בבוא לך חבלים חיל כילדה. ירמיה נבא את הנבואה הזאת על מלך יהודה הבושת בנוה בנינו ורום עליותיו וגובה קנו. כאשר כתוב אומר: אבנה לי בית מדות ועליות כמרווחים וקרע לו חלוני וספון בארז ומשוח בששר (שם יד) יען וביען נשען בבנינו ובית ארזיו, וישת שבור בקנו. כה השיבו: יושבת בלבנון מקוננת בארזים מה נחנת בבא לך חבלים, בהרסי קנת ארזך איפה תהיה

המבאר

ולש"ץ היה לחקן אבן מתחלק לר' פנים מה שאין כן בכל הנוסחאות אשר לפנינו.

ה) ו"ל הענין חשני מחלק טוב לשני ענינים אשר השני מבני הוא אבני שוהם וטורי אבן ופירושם אבנים יקרים. אולם בכ"ה המבואר תחת וענין שני נמצא השלישי. ובמקום השלישי הרביעי

[14]

אבר • מתחלק לב' ענינים: האחד יעלו אבר כנשרים (ישעיה מ לא) • באברו יסך לך (תהלים צאד') מי יתן לי אבר כיונה (שם נה ז) • המבינחד יאבר נץ (איוב לש כו) ענין כנף הם • על כנפי נשרים (שמות יד ש) בענין כל בעל כנף (משלי א יו) • כנפי יונה נחשה בכסף (תהלים סח יד) • השני אביר הרוצים (ש"א כא ה) אבירי לב (תה' עו ו) • אביר ישראל (ישעיה א כד) • אבירי בשן כתרני (תהלים כב יג) • לחם אבירים (שם עז כה) • גורה אחת ופתרון אחד להם • וכלם לשון אומץ הם •

אברך • ויקרא לפניו אברך (בר' מא מנ) אין למלה זו דמיון בתורה אבל הפותר יכול להעמידה מנורת ברך • כי לי תכרע כל ברך (ישעי' מה כג) נברכה לפני ה' עושניו (תה' צה ו) ויברך הנמלים (בר' כד יא), ברכוב יוסף במרכבה המשנה הכריז לפניו המכריו וכן היה אומר זה השליש הראוי לברך לפניו ולהשתחוות לו • וראוי להיותו כענין אסוך שמן (מ"ב ד ב) אשר עקרו סך מסוך לא סתמי (דניאל י ג) • ואצעדה מצעד (משלי ל כט) •

אגד • אגודת אגוד (שמות יב כב) • אגודות מופה (ישעיה נח ו) • והיו לאגודה אחת (ש"ב ב כה) • ענינו יורה עליו • והוא כמו קבוצה הנאספת ביד וכלומה הנאסרת בקף • ונאמר החר אגודת מופה הבינו כי לא להודיר להחיר כי אם דבר הקשור •

אגל • אגלי טל (איוב לח כה) • אין למלה זאת רמיון בתורה אבל ענינה יורה על פתרונה אגלי טל כמו נפשי טל ורעיפת רביבים •

אגם • והיה השרב לאגם (ישעיה לה ז) • על יאריהם ועל אגמיהם (שמות ז יט) • ואגמים אוביש (ישעיה מב טו) • כל עשוי שכר אגמי נפש (שם יט י) • כלם מקום מקוה מים • וכה שתרין והיו שתותיה מדוכאים כל עשוי שכר אגמי נפש • חרוב יחרבו מימי האגם ואבלו הדייגים העושים מסגרות במימי האגמים במה חסכר דגת היאור ונפש שרציו •

המבאר

של חבירו וכן פיר' ש'על התורה • ואידך דר' יהושע בן לוי סלמד שהעלו אבק ברנליהם עד כסא הכבוד • כתיב הכא בהאבקי עפר וכתיב התם וענן אבק רגליו (מזם א ג) • וז"ל רש"י על התורה ומנחם מירש ויהפוך מלשון אבק שהיו מעלים עפר ברנליהם ע"י נענעים •

וענין השלישי ואבן ברד (ישעיה ל ל) אבן הברד (זכריה ד י) אבן העופרת (שם ח ז) •

אבוי • פתרו אנשי פתרון חלפו עם אניות אבה (איוב ט כו) ברחו הימים בריחת אניות הנושאות תבואה ואלו רצה איוב בשאתו משלו להשוות בריחת הימים לבריחת אניות כה היה מתקנו ברחו כמו אניות אבה וכנשר ימוש עלי אוכל אע"פ שהמשל מעוקל והחדה איננה ישרה ולא דבורה על אפניה כי המשל איננו וגם המלים לא יעוררה אבל כה יתכן להיות מראה הפתרון כמדת מאוני המלים חלפו עם אניות אבה עברו שנותי וחלפו ימי אוי ואבוי כאשר יראה הנשר ברחו בספד מר ותאניה ואניה בהבל בא ובחשך הלך נמצא אבוי אבה ואביון גורה אחת להם •

אבנט • ועשית להם אבנטים (שמות כה מ) • וחגרת אתם אבנט (שם כט ט) ובאבנט בר יחגר (ויקרא טו ד) מיני חגורות המה • ופתורנו כפי [ענינו] •

אבס • אבוס בר (משלי יד ד) • פתחו מאבוסיה (ירמיה נ כו) אם ילין על אבוסיד (איוב לש ט) אין לו כי אם מראה אחד • ופתורנו הוא מקום הבהמה העשוי לבלילה ד' •

אבק • מתחלק לב' ענינים שונים בנורחם קרובים בענינים וראוים בפתרונם • הראשון אבק ועפר (דברים כח כד) • השני אבקת רוכל (שיר ג ו) • השלישי ויאבק איש עמו (בראשית לב כה) • אבק יעפר ענין אחד הם • וענינו ילמד עליו, כאלה: משפעת סוסיו יכסך אבקם (יחזקאל כו י) • בכל מקום אשר יש שם מרוצת סוסים יעלה עפר מן הארץ מפני מרוצתם • וכמוהו וענן אבק רגלם (נחום א ג) • ופרחם כאבק יעלה (ישעיה כד כ) • אבקת רוכל פתורני דקי ה' סמים ושחקי מרקחת כי לא יותן על גחלי מזה ח כי אם הדק דקי' כעפר ע"כ כינהו אבקת רוכל • ויאבק איש עמו פתורנו ויהפוך איש עמו • נשתקשקו שניהם עד עליות אבק ועפר לשמים מרוב חוקם חנם ונענועם ו' •

(ו' ל"ח, מראה הבהמה למקום העשוי לבלילה, דקי סמים בנור"ל: נמצא דקת ושחקי, ח) דקת דק: בנ"ח, יחזקאל, ט) בחזקת דק צא, ר' יהושע בן לוי אמר כתיב בהאבקי עפר [בראשית לב כו] כמדם שחובק עם חבירו וידיו מנעת קף ויטו

[15]

(ג) * כמו יום ענן וערפל * השני הלא זה אור מוצל מאש (זכריה ג ב) * עץ הנפחם מאש * משני זנבות האורים (ישעיה ו ד) * כאור מוצל משרפה (עמוס ד יא) * עץ הנפחם משרפה * השלישי על אורות האשה הכשית (במדבר יא) * אל אורת הרעה הגדולה הואת (ש"ב יג מז) * על ארתי ועל אדותיך (יהושע יד ו) * על אורת ישראל (שמות יח ח) * כמו על דבר ישראל *

אדב * לאדיב את נפשך (ש"א ב לג) * מדיבת נפש (ויקרא כו מז) * ענין כליון הם * **אדין** דניאל (דניאל ב יז) * אדין מלכא (שם שם מח) אדין נבכרנצר מלכא (שם ג כד) * פחרונו כפי ענינו כמו או *

אדם * מתחלק לר' פנים * האחד אדם כי יקריב מכם קרבן (ויקרא ב) * אדם ילוד אשה (איוב יד א) * אדם ביקר בל ילין (תהלים משי ג) * מי יודע רוח בני האדם (קהלת ג כא) * אך הבל בני אדם כוב בני איש במאונים לעלות המה מהבל ידור (תה' סג י) * ואיך משפש בני אדם לעלות במאונים * אבל כה פחרונו אדם להבל דמה אלו היה ההבל ראוי להשקל במאונים להיות ההבל בכף מאונים והאדם בכף שניה נמצא שקלת ההבל ושקלת האדם שוה * מי יודע רוח בני אדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה היוורת היא למטה לארץ (קהלת ג כא) * יש על אנשי לבב להשתחום על אמרת שלמה המשיכל ולחממה ממליצתו כי אמנם יש פליאה בפתרוני מליו * הלא הוא אמר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה (שם יב יז) * ועתה אומר מי יודע אם עולה אם יורדת אך ממוצא דבר הבין כי הרוח תשוב אל מכוניה והאדם ישוב אל יסודו * ומה יוכל המשיכל להשיג בשכלו דבר רוח האדם ורוח הבהמה אם עולה אם יורדת * יש על אנשי לבב לאחו באורח השכל וישימו לבותם לנתיבות העולם להתבונן מוסדות הארץ לדעת איך נבנו (ג"א נבנו) הרוחות בעלותם במחשבה על פי הדת * כי אמנם בעשותו ככה ידע וישיכל שרש דבר ויכיר עוז אלהיו ומשפש הרוחות איך הרכיבם ומאין הביאם * דע והתבונן כי רוח האדם מאתו נפוצה

אגמון * הלכך כאגמון ראשו (ישעיה נח ה) * כדוד נפשו ואגמון (איוב מא יב) * כשה ואגמון (ישעיה מ ג) * ההשנים אגמון באפו (איוב מ כו) * כלם כפופי קצה הם [וזה פחרונו לפי ענינו] *

אגן * אגן הסהר (שיר ג ג) * וישם באגנות (שמות כד ו) * מכלי האגנות ועד כל כלי הנבלים (ישעיה כב כד) * מיני קערות המה עגולות שפה * ואגן הסהר יורה על עגולתם בהשוות המדמה הסהר לאגן למד שויון (י) עגולתו *

אגף * ואת אגפיו אורה לכל רוח (יהוהאל יב יד) * פחרונו גפין כמו וגפין די נשר ליה(דניאל ו ד) ולה נפין ארבע (שם שם ו) * פחרונו כמו כנפים בלשון ארמית *

אגר * מתחלק לב' מחלקות: האחד לאגרות כסף (ש"א בלו) * אגור בקיץ בן משכיל (משלי י ה) אגרה בקציר מאכלה (שם ו ח) * ויין לא תשתה ולא תאגר (דברים כח לש) * כלם לשון קביצה המה * ויחנן להיות אגור בן יקה (משלי ל א) מענינם * וראוי לעלות האלף מראשית המלה כאשר כתוב במחברת האלפין כאלה * יגדוהו בחרמו(חבקוק א פו) * העוד הורע במגורה (חגי ב יט) * נהרסו ממגרות (יואל א יז) * כלם לשון אגירה המה * השני ואגרת אל אסף (נחמיה ב ח) * ואגרת פתחה בירו (שם ו ה) * אגרות יחנו לי (שם ב ו) * אגרת הפרים (אסתר ט כט) * ענין גליון המה *

אגרמל * אגרמלי זהב שלשים אגרמלי כסף (עזרא א ט) מיני כלים הם *

אגרוף * באבן או באגרוף (שמות כא יח) * מכת יד הוא לפי הענין * ויחול קישון גרםם (שופטים ה כא) הוא קרוב לענינו * ויהיה גרוץ אל"ף כיחר המלים הנורעים אל"ף בראשיתם *

אד * מתחלק לב' מחלקות: האחד ואד יעלה מן הארץ (בראשית ב ו) * יזקו משר לאדו (איוב לו כו) * פחרונו לפי ענינו * ענין ערפל וחשך (ג"א אופל ומחשך) * ויחנן להיות מגורתם אל תבא בשער עמי ביום אידם (עובד' אג) * הלא איד לעול (איוב לא ג) * שמת לאיד לא יקרה (משלי יו ה) * ואל תשלחנה בחילו ביום אידו (עובדיה א

המבאר

דמה וכליון] כן כלה כן טיבל לאמר שויון כן שוה *

(י) בשלש כ"י כתוב שריון עגולתו רק בנסחת המפורז כתוב דמין עגולתו * וזה לראיה כי צ"ל שריון * וכמו שנאמר דמיון כן

ומאצלו הניאה בקרבו כדבר הדרת ויפה באפיו נשמת רוח חיים (בראשית ב ז) ורוח הבהמה מתחתיות הארץ כאשר נמצא כתוב בספר יצירות ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיות ארץ (שם א כר) ע"כ בצאת רוח האדם מקרבו תעלה לרום גבוה ותשוב אל מקומה ואל מכונתה (י) עוד יש עוד בנקודת המלה ויורה עליה וירחיקהה מתמיהה כי אמנם אלו היתה תמיהה היתה ההא פתוחה שקולה בשקלת דמיונה אשר כמוה כאלה: האלהים אני (מ"ב ה ז) ו"י הוא האלהים (מ"א יח לש) הראשון פתח עקב תמיהתו והשני קמץ עקב דבר לו לענינו (י), וכמהו העבר ישראל (י"מ ב יד) העבר העברי (ברא' לש יז) וכמהו האיש כמוני ברח (נחמיה ו יא) מי האיש הירא (דברים כ ח) האמת אתכם (ברא' מב מז) קשתי מכל החסידים ומכל האמרת (שם לב יא) חקה אחת ומשפט אחד להם ועתה הואיל וקמצו הסופרים העלה ולא פתוחה, כמו העולה על רוחכם (יהוהאל כ לב), והיא העולה (ויקרא ו ב) הורונו ולמדנו כי רוח האדם עולה ורוח הבהמה יורדת וזה לנו האות הראוי להשיען עליו ולאחזו בו כל מלה התמוהה בהא תמיד היא פתוחה ולא יתכן להיות קמיעה כי כן גבלו אנשי הלשון על ספרי החקקה לבעבור שום שכל בין פתח לקמץ למצן לא ישעו קוראי ספרי ורוח הבהמה היורדת גם פה יש די לאנשי שכל בנקודה היורדת כי אלו היתה המלה הוואת תמוהה היתה מחוקק להתמיה בנקוד' שבה כי ההא מנונה שבה ופתוחה ויכולת הלשון משנת שניהם בהיורדת ועתה פתוחה סופרים חודיענו על הרהקתה מתמיהה הן אלה עניני הדבר וסוד המעשה אבל נשאר עוד להעמיד פתרון הסמק היסב ולהקריב ענינו ודקדוקי מליו ונקודותיו ללב, מי יודע רוח האדם ורוח הבהמה, כה פתורו מי יוכל להבין דעת רוחותם ומי יוכל להשיקן בסרעפי לבותם? לא יבין את זאת כי אם

המבאר

והנה כן היה מקרה המעתיקים. מעתיקי חכ"י לוסרן וברלין היה לפניהם מוסדת חסידות המאמר המכר. ומעתה אחר אשר היה לו ל"כ העתקה חסידה מצא העתקה אחרת והשלים את החסידות, אולם רחוק אשר היה להכניס המאמר החסיד אחרי מלות "ע"כ בצאת" הכנסו לפניהן, ולפי' נספר המעתיק מיד מלות "ע"כ בצאת" וכן נשנו פעמים אחרות מלות המאמר "ע"כ בצאת בשתי קצות המאמר החסיד, וזהו כוונתו על הא הדיעה.

(יא) ראוי להעיר בכאן את הקרא על ענין נפלא אשר מספר יראה ושיביל על המעשים אשר נעשו מלפנים במלאכת העתקות כתבי יד ישנים. וזהו ב"י לנרדון וברלין נספר מקום כל המאמר המתחיל בדברי "עוד יש עוד" ע"כ מלים "על הרהקתה תמיהה ובשניהם נמצא המאמר ע"כ בצאת רוח האדם וכו' ובכ"י ויטא נשלם כל המאמר כזה: על הרהקתה תמיהה העולה לרום ולגבוה ותשוב אל מקומה ואל מכונתה". וגם לפני המאמר "עוד יש עוד" נמצא הדברים ע"כ בצאת רוח האדם וכו'.

[17]

ארמתו (משלי יב יא) • עלי אדמות (תה' מס יב) •
ויתכן להיות מגזרת אדמה •

הרביעי • אודם פשדה וברקת (שמות כח יז) •
אדן • מתחלק לב' מחלקות • הראחד אדוני
שאל את עבדיו (ברא' מד יט) • ביד אדנים קשה
(ישעיה יט ד) • ויקח אדני יוסף (בראשית לז ד) •
שמו אדון לביתו (תה' קה כא) • האדון ה' (שמו'
כג יז) • ענין גביר המדה • השני על מדה אדניה
השבעו (איוב לח ו) וארבעים אדניהם כסף (שמו'
כו כא) • כבר לאדן (שם לח כו) •

אדר • מתחלק לב' מחלקות • הראחד נאור
אתה אדיר (תה' עו ה) • ואדיריהם שלחו צעיריהם
(ירמיה יד ג) • וצי אדיר לא יעברנו (ישע' לג כא) •
להיות לגפן אדרת (יחזקאל יז ח) • כלם לשון גודל
המה • ואדיריהם שלחו צעיריהם יורה על המלה •
ופתרון נאור אתה אדיר מהררי טרף כזה הוא •
אכן אתה גדול משרם יסדת הררי טרף עד שלא
נבראו הררי טרף אתה אדיר • וכמוהו בענין גם
מיום אני הוא (ישעיה מג יג) • משרם שום חוק
יום אני הוא • לפני יום שנבנה גבורתי וקדמתי
גדולתי • השני • אדרת שנינו (יהושע ז כא) אדר
היקר (זכריה יא יג) • אדרת שער (שם יג ד) •
וילש פניו באדרתו (מ"א יט יג) • יריעות צמר
המה •

אדרגוריא • אדרגוריא גדרביא רתבריא
תפתיא (דניאל ג ב) פתרונו לפי ענינו •

אדרזא • יתעבר אדרזא (עזרא ז כג) •
חזותם צרבי הוא ופתרונו לפי ענינו כמשמעו •

אדרכנים • (שם ח כו) • פתרונו לפי ענינו
כמשמעו כן הוא •

אדרע וחיל (שם ד כג) • הוא בלשון ארמית
כמו אורע (ירמיה לב כא) דמתרגמינן אדרע •

אהב • אני אהבי אהב (משלי ח יז) • אהבו
את ה' (תלים לא כד) • ויאהב יעקב את רחל (בר'
כש יח) • לשון ידידות המה •

אהה • אהה ארני אלהים (יהושע ז ו) פתרו
בו אנשי פתרון ואמרו המלה כמשמעה האה האח
ואיננה מגזרת יתר המלים • אבל המלה ראורה
להראות לה פנים הראויים לפרש • כפי שאת המלה

ההיתה זאת בימיכם ואם בימי אבותיכם (ויאל א ב) •
החקר אלה תמצא אם עד תכלית שרי תמצא
(איוב יא ו) • המובן כי חקור אתכם אם כהתל
באנוש (שם יג ט) • דינהק פרא עלי דשא אם
יגעה שור על בלילו (שם ו ד) • הכימי אניש
ימך אם שנותך כימי גבר (שם י ה) • הלמתיים
תעשרה פלא אם ראמים יקומו (תהלים פח יא) •
המאוס מאסת את יהודה אם בציון נעלה נפשך
(ירמיה יד יט) • הנושע און הלא ישמע אם יוצר
עין הלא יביש (תלים צד ט) • העיני בשר לך אם
כראות אנוש תראה (איוב יד ד) • הפניו תשאון
אם לאל תריבון (שם יג ח) • הצאן ובקר ישחש
ומצא להם אם את כל דגי הים (במ' יא כב) הקצור
קצרה ידי מוסדות אם אין בי כח להציל (ישעיה ג
ב) הרוכ רוב עם ישראל אם נלחם נלחם בם
(שופטים יא כה) • השבח הנות אל אם קפץ באף
רחמי (תלים עז י) • התקשור רים בתלם עבותו
אם ישור עמקים (איוב לש י) • וכאלה הרבה
בתורה • ויש תמידה בלא ה"א כאלה • מי האומר
שאול ימלך עלינו (ש"א יא יב) • הן נזבה את
תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו (שמו' ח כו) •
לעות אדם בריבו ה' לא ראה (איכה ג לה) • מי
זה אמר ותהי ה' לא צוה (שם ג לו) • מפי עליון
לא תצא הרעות והשוב (שם ג לו) • וכאלה הרבה •
נשוב לענין הראשון • אדם ביקר בל ילין • אותו דנו
אנשי פתרון מגזרת בקר וערב • וכה אמרו אדם
יקום בקר ולא יאמין לעיב לו ערב והיה הפתרון
ראוי בענינו כפי הפתרונים לולי היוד אשר בקרב
המלה אשר ימנענה מהיותה מגזרת בוקר • אבל
איננה כי אם מגזרת יקר וכה פתרונו • אדם בהיותו
בימי יקר תפארתו עשרו ושיאנו ולא יבין לחשוב
אחריתו • ופתרון אדם ביקר בל ילין • אדם ביקר
עשרו בל ילין בקנו כי פתע יגוע ואיו • וכמוהו
בנות מלכים ביקרוחק (תלים מה י) • יקרה היא
מפנינים (משלי ג טז) • תיקר נא נפשי (מ"ב א יג) •
השני • אדומים כדם (מ"ב ג כב) • מדוע אדום
ללבושך (ישעיה סג ב) • אדמו עצם (איכה ד ו) •
ירקק או אדמדם (ויקרא יג מט) • אל תרא יין
כי יחאדם (משלי כג לא) • מגן גבורתו מאדם
(נחום ב ד) • ענין חכלילת ושנים המה •
השלישי • אדמת אפר (דניאל יב ב) • עובר

[18]

(במדבר כו) * מר ואהלות עם כל ראשי בשמים
(שה"ש ד יד) * עצי קשורת המה *

או * מהחלק לשתי מחלקות * האחד או דודו
או בן דודו (ויקרא כה מט) * או כי יגע (שם ה ג) *
מלה כמשמעה, השני אזה למושב לו (תה' קלב
יג) * התאוו ראוה (במדבר יא ד) * אל תתן י"י
מאויי רשע (תהלים קמ ט) * נפשי אויתך בלילה
(ישעיה כו ט) * חוי המהאויס (עמוס ה יח) *
[ענין חשק ורצון הם] *

אובל * אובל אולי (דניאל ח ב) * פתרו בו
אנשי פתרון ואמרו אובל מגורת יבלי מים, החליפו
אל"ף ביד וכן העמידו המלה * ופתרו באולי ואמרו
מגורת אליות (תלים כב ד) * כגבר אין איל (שם
פח ה) * ודקדוקי המלים לא יעזרו פתרוכם ולא
יתכן לקום מאיליות ואיל לתהפוכי האיתיות ומוטות
המלה: אבל אובל אולי קרוב להיות שם מקום
מהיותו מיתר המלים הנחלפים והנחלפים *

אולי * אולי יש חמשים צדיקים (בראש' יח
כד): אולי יראה ה' בעניי (ש"ב פז יב): אולי
ישמע ה' אלהיך (ישעיה לו ד): יש מלים בלשון
הקדש קצונים [ג"א קבוצים] בגורחם ואין שוים
בפתרונם אולי יראה ה' בעניי (שם): אולי ימשני
אבי (בראשית כו יב): ואולי נסתה מפני (במדב'
כב לג): שלשתם אינם שוים בענינם לפי שהמלה
הזאת מהמלים אשר הענינים ימשכום [פי' יחזקוף]
מהיות להם ענין אחד * ופתרון אולי יראה י"י
בעניי לשון בקשה: ואולי ימשני איננו כן: כי
ענינו פן ימושני: וכמוהו אולי לא תאבה האשה:
וענין השלישי אולי נסתה, כה פשר ענינו * לולי
אשר נסתה מפני: וכמלה הזאת יש מלים הרבה
שוים במראיהם ושונים בענינם * אבל הענינים
ימשכום ואחריהם ישו כאלה: לו ישמעאל יהיה
לפניך (בראשית יח יח): אך אם אתה לו שמעני
(שם כג יג): לו יהי כדברך (שם לו ד): לו מתנו
בארץ מצרים (במדבר יד ב) * לו גוענו (שם ד ג) *
לו הואלנו ונשב (יהושע ז ו): לו אבשלום חי
(ש"ב יט יז): לו איש דולף רוח ושקר כוב (מיכה
ב יא): לו יש נפשכם תחת נפשי (אויב מז ד):
פתרוכם כמו מי יתן לי שומע לי (שם לא לה):

היתה לקוחה. מגורה (ג) וקרובה לענין ויהי יסודה
ה"א כמו הה ליום (יהזקאל ל ב) * ינהה מדי נחיה
(מיכה ב ד) * נהה על המון מצרים (יהו' לב יח) *
וינהו כל בית ישראל (ש"א ז ב) * ולא נה בהם
(יהזקאל יא) * ובהעמיד המלה על פתרון זה יקום
פתרונו מגורת הה ליום * והמדבר בלשון הה
בסבורה המלה אליו יאמר אהה ובצורתו ממנה ד'
יאמר מהה * ובהיות המלה על עמדה ולא תסוב
הנה והנה יאמר הה כמו הה ליום, ועל ענין זה
נמצא האל"ף משרת המל' כיהר האל"פין המשרתי' *
אהי מלך אפוא (יהושע יג) * פתרונו איה מלך *
אבל אהי רבך מות אהי קשבך שאלו (שם יג יד)
אינם מגורתה כי אם מגורת הויה והיו להיות ואין
יסור המלה כי אם ה"י ו"ד * והאל"ף אשר בתחלת
המלה הוא למדבר במה יסוב המלה * וכה פתרון
אהי רבך מות * אשים רבך מות * אהי קשבך
שאלו אשים קשבך שאלו נהם יסור מעיני לא
אנחם *

אהיה * אהיה אשר אהיה אהיה שלחני
אליכם (שמות ג יד) * הוא השם הקדוש הנכבד
והנורא, ולא רגזור מלה זאת מיתר המלים *
ופתרו' אומרים הוא מגורת הויה והיו להיות,
ונראים דבריהם באמור ויאמר אליהם אל משה
אהיה אשר אהיה כמו שאמר אני הייתי מני עד
ואני עתה ואהיה עדי עד: אבל בהשנותו המלה
שנית ואמר אהיה שלחני אליכם נפסקו פתרוני
המלה ונעשיה כמלים אשר אין להם פתרון וכשמו'
אשר לא יגור ממלים * כי האל"ף אשר בתחלת
המלה ימנענה מהיות ליה גורה, באמרו אהיה
שלחני אליכם * על כן לא יתכן להיות כמו אהיה
כשל ישראל (יהושע י ו) * אהיה לו לאב (ש"ב
ז יד) * כי אהיה עמך (שמות יב יב) * ולולי זאת לא
התברתי המלה במחברת האל"ף *

אהל * מחלק לב' מחלקות * האחד יושב
אהלים (ברא' כה כז) * ויהא עד סדום (שם יג
יב) * אהל מועד (שמות כג י) * הן עד ירח ולא
יאהל (אויב כה ד) * לשמש שם אהל בהם (תלים
יט ה) * השני אהלים וקמקום (משלי ז יז) * מור
ואהלות קציעות (תלים מה ט) * נאהלים נשע ה'

המבאר

(ד) כלומר בבנות המדבר הלשון צווי כאותה חמלה.

(ג) פי' נבנהה כשרש אהר הקריב לה בכוונה.

[19]

הלמרי"ן הנקדמים במהברתם בחזקת הספר * כמו ואמר פרעה לבני ישראל (שמות יג) * וכמו כן חתן דמים למולת וזה פירושו * [עין לעיל דף ז]

אזא * הוא יי' יתירה (דניאל ג כב) * פתרונו כפי ענינו * הוא כמו יקד (ישעיה יט) * ורוב האלפין הנחבשים בלשון ארמית אינם עיקר, לפי אשר הוא יתירה מן די חזי למויה (דניאל ג יב) ואתגורת אבן (שם ב מה) מן גורין (שם שם כו) * ואשתומם (שם ד פו) מן שממה (שמו"ל כו כט) * אקימה בבקעת-דורא (דניאל ג א) מן ולצלם דהבא די הקמת (שם שם יד) * ואשתני (שם שם יט) מן די ערסא ישתנא (שם ב פ) * וכהנה רבות *
* **אזרא** * מלהה מני אודא (דניאל ב ה) * פתרונו כפי ענינו כמו נעלמה (י)

אזוב * אגודת אוזב (שמו"ל יב כב) * תחשאי באזוב ואשהו (תהלים נא ט) * ועד האזוב אשר יוצא בקיר (מ"א ה ג) * צמח מצמחי ארמיה * לא עמדו אנשי סכרא על פתרונו *

אזל * אלו מים מגי ים (איוב יד א) * ואול לו אז יתהלל (משלי ד יד) * אולת די (דברים לב לו) * אול מלכא (דניאל ו יט) * אול מכלינו (ש"א פ ז) * כלם לשון הולך, וכל הולך בלשון ארמית אול, וכן תרגומו של וילך איש מבית לוי (שמות ב א) * ואול גברא : אולו בבחילו לירושלם (עזרא ד כג) * אול וכן אמר לה (דניאל ב כד) *

אזן * מחלק לג' מחלקות : האחד און וחקר (קהלת יב ט) * יאזין זאת (ישעיה מב כג) האונה אמרתי (שם לב ט) : האוינה עדי (נבמ' כג יח) : האוינו השמים (דבר' לב א) * אוניס כרית לי (תה' מ ז) * כלם השמעת אוניס * השני מאוניס (ישע' מ ב) * מאוני צדק (ויקרא יט לו) * רתקלתא במאזניא (דניאל ה כו) * לשון משקל * השלישי, ויתר תהיה קץ על אוניך (דבר' כג יד) * ענינו יורה עליו כי כלים מכלי מלחמה הם *

אזקים * מן האזקים אשר על ירך (ירמיה נ ד) : כמו רחיקות *

המראה השני : לו חפץ ה' להמיתנו (שופ' יג כג) לו הקשבת למצותי (ישעיה מז יח) לו עמי שומע לי (תהלים פא יד) לו שקל ישקל כעמי (איוב ו ב) : לו אנכי שקל על כפי (ש"ב יח יב) : לו היה רעה (יחזקאל יד פו) * לו (טו) קרעת שמים (ישעיה סג יט) * לו חכמו ישכילו זאת (דברים לב כט) * אף כי לו (טו) אכל אכל היום (ש"א יד לו) * לו יש חרב בירי (במד' כב כט) * לו החייתם אותם (שופטים ח יט) * ענין פתרונו כמו ואלו היה אלף שנים פעמים (קהלת ו) * המראה השלישי : לו ישממו יוסף (ברא' נ טו) * המלה הזאת כתב' כפי ענינה פן ישממו יוסף * אין שני בענינו ושלשתם ממורה אחת המה * אבל לעת מקריהם יפרדו והיו חלוצי ענין וכאלה הרבה *

און * און יחשב על משכבו (תהלים לו ה) * כלם און אפס (ישעיה מא כט) * עד מתי תלין בקרבך מחשבות אונך (ירמיה ד יד) * לשון על המה * נראה הו"ו שאינו יסור * ולא הובא במלה כי אם לחונן ענינה * אודות הו"ו הנם במחברת הו"ו כחובים *

אז * או אמרה חתן דמים למולת (שמו"ל כו) * או ישיר משה (שם פו א) * ומאו באתי אל פרעה (שם ה כג) * אוי חיים בלענינו (תהלי' קכר ג) * אוי המים ששפנו (שם שם ד) * אוי עבר על נפשנו (שם שם ה) כמשמעם * ופתרון או אמרה חתן דמים למולת כה הוא : בראשונה אמרה כי חתן דמים אתה לי ובאחרונה אמרה חתן דמים למולת * יען בפרס הביאה את בנה לחוקת דם ברית פגש בו אלהים ויבקש המיתו וצפורה לא ידעה על מה פגש כי אמרה בלבבה קראהו אסון על כן אמרה חתן דמים אתה לי חתן מומת [כ"א דמים ומות] אתה לי * ואחרי כלותה למול [כ"א לכתות] את עילת בנה ראתה כי האסון סר ממנו * כראותה כה תמהה והבינה כי לא פגש בו כי אם עקב עילת בנה על כן אמרה ברפות המלאך ממנו חתן דמים למולת בואת ירעתי כי לא נפגש משה כי אם עקב מולות * ומשפט למ"ד זה כיתר

המבאר

(ז) לפי פירושו נעלמה תהיה מני אודא כמו אולה מפני או נאברה מפני לא כאשר פירשוהו אחרים לאמר דבר צויו יצא מלפניו * והאחרון נראה עיקר * גם זה ראוי להזכיר כי מלות כמר נעלמת נפצאות רק בהצקת ההפכיות בלבד *

(טו) בכל ארבע הנפצאות אשר לפני כתוב לו בלא אל"ף אחר הו"ו * ובכתבי קדש נפצא לוא * (ז) הוא בשני אלפין נפצא בכל הכ"י אשר לפני * ובכתבי קדש נפצא אותה בה"א *